

SZAKDOLGOZAT

Pap Mónika

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Károly Róbert Campus

**A háztartások megtakarításai és befektetési
lehetőségeinek vizsgálata Magyarországon**

Konzulens

Vanó Péter

Mesteroktató

Készítette

Pap Mónika

Pénzügy és számvitel

nappali tagozat

2023

Tartalom

1	Bevezetés	1
2	Szakirodalmi áttekintés.....	3
2.1	Megtakarítások és befektetési lehetőségek	3
2.2	A megtakarításokat/befektetéseket befolyásoló tényezők	16
3	Anyag és módszer.....	30
3.1	Leíró statisztika.....	31
3.2	Korrelációs vizsgálat.....	31
3.3	Varianciaanalízis.....	32
4	Eredmények és értékelésük	33
4.1	A megtakarításokkal/befektetésekkel rendelkezők válaszainak kiértékelése	33
4.2	A hipotézisek vizsgálata	38
4.3	Megtakarítással nem rendelkezők.....	42
4.4	Az adórendszer és adókedvezmény	44
5	Következtetések és javaslatok	47
6	Összefoglalás	51
7	Táblázatjegyzék.....	53
8	Ábrajegyzék.....	54
9	Források.....	55
10	Nyilatkozatok	60
11	Mellékletek	62
11.1	Kérdőív.....	62
11.2	Bírálati lap	70

1 Bevezetés

Szakdolgozatomban a háztartások által elérhető megtakarítási és befektetési lehetőségeket fogom feltárni, továbbá azt, hogy e döntések során milyen belső és külső tényezők befolyásolhatják végső választásukat.

A megtakarítások számottevően fontosak a társadalomban élő egyének számára, hiszen a tartalékok anyagi biztonságot nyújtanak a számukra. A jelenlegi világban zajló események és az esetleges gazdasági recesszió fenyegetettsége miatt, komoly anyagi nehézségekkel szembesülhetnek azok az egyének, akik nem rendelkeznek megtakarítással.

A téma fontosságát kiemelten jelzi a mostani nyugdíjrendszer felépítése, amely miatt a jelenlegi korosztálynak kulcskérdésnek kell lennie, hogy a jövőben hogyan lesznek képesek boldogulni, a folyamatosan előregedő társadalom miatt.

Emellett, a lakosságnak a szerepe nem elhanyagolható a gazdasági stabilitás és a fejlődés tekintetében, hiszen ha befektetésre kerülnek pénzüsszegeik, az által a vállalkozásoknak és az államnak segítik elő a hosszú távú tervezést, és az esetleges beruházásaiknak finanszírozását.

A különböző pénzügyi lehetőségek folyamatosan bővülnek, egyre több új termék jelenik meg a piacon, a dolgozat első részében ezekből a termékekből a legismertebb lehetőségeket kívánom bemutatni, kiegészítve egy olyan újszerű befektetési lehetőséggel, mint a kriptoeszközök. A kockázat és a hozam összefüggéseire is ki fogok térni, amelyen belül megvizsgálom, hogy milyen kockázati tényezőkkel kell szembenézniük a befektetőknek.

Ezt követően szeretném feltárni azokat a tényezőket, amelyek hatással vannak a társadalomban élő egyének pénzügyi döntéseikre. A különféle életciklusok releváns szerepet töltenek be a megtakarítások alakulását illetően. Az egyéneknek az idő előrehaladtával folyamatosan változnak az igényeik és jövedelmi helyzetük, így változik a megtakarítási képességük.

A pénzügyi kultúra alakulása is fontos szempont, hiszen ez magába foglalja az egyének gondolkodásmódját pénzügyi döntéseik során, azaz a pénzügyi ismereteiket, készségeiket, valamint pénzügyi szokásaikat és viselkedésüket.

A gazdaságban zajló változások is jelentős hatással rendelkeznek, ezen a témában belül, hiszen egy stabil és folyamatosan növekvő gazdasági környezet pozitív hatással van a részvények és más befektetési eszközök árfolyamainak alakulására. A kormányzati döntések, az adórendszer, a jövedelmi helyzet, az infláció és a GDP alakulása szorosan kapcsolódnak a befektetésekhez és a megtakarításokhoz.

Szakedolgozatom középpontjában elsődlegesen, tehát az szerepel, hogy megismerjem jellemzően milyen eszközöket használnak az egyének és, hogy milyen körülmények, meghatározóak a megtakarítások tekintetében.

Hipotéziseim a következők:

- 1) Az életkor előrehaladtával folyamatosan csökken a kockázattvállalási hajlandóság.
- 2) Az elmúlt időszak hatására az egyéneknek a megtakarításaiknak összege csökkent.
- 3) A pénzügyi műveltség tekintetében jobb eredményeket érnek el a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők.

Céлом tehát annak kiderítése, hogy az állításaimnak mennyi lehet a valóság tartalma. A hipotéziseim elvetéséhez vagy igazolásához adatokat fogok gyűjteni. Primer kutatással fogom a szükséges információkat megszerezni, amely során standard kérdőívet fogok alkalmazni.

A Szakedolgozatomnak az első részében, tisztázom, hogy mi a különbség a befektetések és a megtakarítások között, ezt követően ismerttettem a leggyakrabban használt befektetési és megtakarítási formákat, majd megvizsgálom, hogy ezekre milyen jellegű kockázatok vonatkozhatnak. A kockázatok csökkentésére szolgáló lehetőségekről, továbbá a befektetőknek védelmet nyújtó biztosításokról is szót fogok ejteni. Ezek után tanulmányozom az ezekre ható tényezőket, ezen belül a demográfiai jellemzőket, a pénzügyi műveltséget, a jelenlegi gazdasági környezetet, mint az infláció és az alapkamat alakulását, ezen felül pedig, a GDP alakulására és a jövedelemeloszlására is ki fogok térni.

A dolgozatomnak második felében a kutatásomból szerzett ismereteket és adatokat fogom kiértékelni, megvizsgálva azt, hogy a hipotéziseim mennyire voltak helytállóak. A dolgozatom legvégén végül az elemzéseimből szerzett információk alapján részletezem megállapításaimat és következtetéseimet, és javaslatot teszek az eredmények alakulásától függően.

2 Szakirodalmi áttekintés

Dolgozatom első részében a megtakarítási és befektetési lehetőségekről és az azokra ható tényezőkről lesz szó, ahogy fentebb is leírtam, így ebben a szakaszban ezeket a témákat dolgozom fel.

2.1 Megtakarítások és befektetési lehetőségek

A megtakarításokat és a befektetéseket közgazdasági értelemben külön kezeljük, annak ellenére, hogy a hétköznapi értelemben a két szó sokszor egymás szinonimáját képezi. A megtakarítások olyan bevételeket jelentenek, amelyeket nem használunk fel annak érdekében, hogy a későbbiek folyamán képesek legyünk megvásárolni valamit, nem várt esemény bekövetkezésekor is fizető képesek tudjunk maradni. A befektetés célja ezzel szemben a hozam szerzése, jellemzően, ha befektetésre kerül a sor, már rendelkezünk valamilyen megtakarítással. BEFEKTETÉSEK KEZDŐKNEK (2021)

A megtakarítások és a befektetések között, tehát alapvetően a pénzügyi stratégiai célok képezik a különbségeket. A rendelkezésre álló legismertebb befektetési és megtakarítási lehetőségeket az 1. ábra szemlélteti.

A legismertebb megtakarítások és befektetések

1. ábra: A legismertebb megtakarítások és befektetések

(Forrás: Gyűjtött anyagok alapján saját szerkesztés)

2.1.1 Öngondoskodás

A megtakarítások egyik fontos szempontja az időskorra való takarékoskodás, hiszen egyre nagyobb a valószínűsége annak, hogy a mai fiatalok nem fognak tudni részesülni az öregségi nyugdíj ma létező formájából. Az elöregedő társadalom, és a nyugdíjrendszer felépítésének alapelveiből fakadó problémák nem csak Magyarországot, hanem egész Európát is érintik majd, a demográfiai változásokból adódóan.

A magyar nyugdíjrendszer felépítésének alapja az úgy nevezett „felosztó-kirovó” rendszer, amely a Nyugdíjbiztosítási Alapon keresztül történik meg. A bevételeket elsődlegesen a munkavállalók bruttó bérét terhelő társadalombiztosítási járulékából (18,5%, ebből 10% kerül a Nyugdíjbiztosítási Alapba), továbbá a foglalkoztatók által kötelezően fizetendő szociális hozzájárulási adóból (15,5%) fedezik. A központi költségvetés is biztosítja ezek mellett a nyugdíjak kifizetését, ha a bevételek esetleg nem tudnák fedezni a kiadásokat. KONCZ és PÁNCZÉL (2021)

A Nyugdíjbiztosítási Alap bevételei az előrejelzések szerint, viszont egyre inkább csökkenni fognak, aminek egyik oka az elöregedő társadalom. A várható élettartam növekedése és a gyermekvállalási hajlandóság csökkenése miatt, ezek valós dilemmák, amelyet a KSH adatai is alátámasztanak.

Az idős népesség eltartottsági rátája, azt fejezi ki, hogy a 65 év feletti korosztályra mennyi aktív korú egyén jut, ennek az értéke 2005-től folyamatosan emelkedett, 2020-ban elérte a 30,3%-ot. Az öregedési indexnél is folyamatos növekedés figyelhető meg, ami azért lényeges, mert ez jelzi azt, hogy az időskorúakra hány gyermekkorú jut, aminek a vizsgált időszak végén 136,6% volt az értéke. KSH (2020)

Ezek a demográfiai adatok azért jelentősek, mert előre felvázolják, hogy a jelenlegi rendszer a későbbiek folyamán nem lesz fenntartható.

A magyar nyugdíjrendszer másik részét képezik az önkéntességen alapuló megtakarítások, amelyek azért fontosak, mert lehetővé teszik az egyének számára, hogy elegendő megtakarítást tudjanak felhalmozni a későbbi éveikre.

2.1.1.1 Magánnyugdíjpénztár

A Magánnyugdíjpénztár 1997-ben jött létre, amit az addig társadalombiztosítási alapon működő rendszer második pillérének szántak. A belépés önkéntes alapon működött, a pályakezdők számára viszont kötelező volt. Lényegében ez kiegészítette az eddigi

társadalombiztosítási nyugdíjrendszert, úgyhogy a tagjai járulékának egyrésze már a pénztárba került be egy saját névre szóló számlára. HOFFMAN és GELLÉRNÉ (2020)

Ezeket az összegeket aztán a pénztárak elsődlegesen állampapírba, továbbá részvényekbe és befektetési jegyekbe fektették, így a nyugdíjas életkort elérve a tagoknak, már a hozammal növelt összegek kerültek volna kifizetésre. Az akkori nyugdíjasok ellátása, azonban továbbra is a felosztó kirovó rendszer szerint működött, végül a gazdasági helyzet és az ebből eredő bevétel kiesés miatt a válságot követően 2011-ben megszüntették a magánnyugdíjpénztár kötelező jellegét, és átcsoportosításra kerültek az állam által ott kezelt források. A pénztár felszámolását követően, az állam a pénztárban kezelt összeget államadósság csökkentésére fordította. Az új reformok szerint elsődlegessé újra a társadalombiztosítási ellátás vált, és kiegészítésként maradtak meg a magán és önkéntespénztárak is. A magánnyugdíjpénztárban való maradáshoz ezek után nyilatkozatott kellett tenni, és vállalni azt a felelősséget, hogy a tagság megtartása esetén lemondanak az állam által kapott nyugdíjról, ezért az addigi tagok 97%-a inkább visszalépet a társadalombiztosítási ellátásba. Ugyanakkor az addigi reálhozamokat és az önkéntesen befizetett összegeket adómentesen kaphatták meg. Akik továbbra is a pénztárban maradtak az előírt járulékok már akkor is az államkasszába kerültek, és onnantól fogva tagdíjat kellett fizetniük a pénztárnak. A törvény aztán engedélyezte az állami nyugdíjban való részesülésüket, aki pénztári tagként vonulnak nyugdíjba az állami ellátás 70-80 %-ára jogosultak. Nyugdíj Másképpen MNYP (2023)

2.1.1.2 Önkéntes nyugdíjpénztár

Az Önkéntes nyugdíjpénztár 1993-ban jött létre, a legrégebbi nyugdíjcélú megtakarítási forma, az ehhez való csatlakozás sosem volt kötelező. A működése hasonló a magánnyugdíjpénztárhoz, szintén tőkefedezeti alapon működik, és minden pénztárnál lehetőség van kockázat szerint választani portfóliót. A tagok 10 év után a hozamokhoz adómentesen hozzáférhetnek, amit ezt követően 3 évente ismét felvehetnek. A pénztárak hozamait jelentősen befolyásolja a hazai gazdaság működése, mert jellemzően magyar állampapírokba és részvényekbe fektetnek be. Ugyanakkor egyre több alap jut mostanában nemzetközi értékpapírhoz is, ami potenciálisan befolyásolhatja a bevételeiket. Az önkéntes nyugdíjpénztárak általában nem rendelkeznek aktívan kezelt alapokkal, ami azt eredményezi, hogy a piaci változásokra reagálva nem változtatják meg portfóliójuk összetételét. A jelenlegi piaci helyzetben így sok pénztárnak negatív a hozama, ami a kötvények és a részvények értékének esése miatt következett be. Nyugdíj Másképpen ÖNYEP (2023)

2.1.1.3 Nyugdíjbiztosítás

A nyugdíjbiztosításnak két típusát különböztetjük meg, beszélhetünk garantált hozamot hozó hagyományos biztosításról és befektetési egységekhez kötött nyugdíjbiztosításról.

A hagyományos biztosítás úgy garantálja a hozamot, hogy a biztosító saját eszközeivel fekteti be a pénzeszközöket, ha pedig ezen felüli nyereséghez jut hozzá, annak nagy része is jóváírásra kerül. A többlet hozam, azonban nem szokott gyakori lenni, mivel előre meghatározott összeget kell kifizetnie a biztosítónak, így nem fektet be kockázatos ügyletekbe.

Befektetési egységekhez kötött nyugdíjbiztosítások ezzel szemben kínálnak nagyobb hozamokat, mivel ebben az esetben a befektetőket terheli a kockázat. Itt is megjelennek a különböző összetételű portfóliók, az alapkezelő, ebben az esetben az életkornak megfelelően fekteti be a pénzüsségeket, minél fiatalabb az egyén, azaz több ideje van hátra a nyugdíjig, annál magasabb hozam lehetőségű alapokba kerülnek elhelyezésre a befektetései. A nyugdíjbiztosításoknál rendszeres fizetési kötelezettségek jelentkeznek, ez lehet havi, negyedéves, vagy éves felosztású. Nyugdíj Másképpen Nyugdíjbiztosítás (2023)

2.1.1.4 Nyugdíj- előtakarékosági számla

A NYESZ egy speciális értékpapírszámla, amely a nyugdíjmegtakarítások legkevésbé korlátozott formája, hiszen nincsenek kötelező befizetési időtávok és az egyének döntenek el, mennyit szeretnének befizetni és azt mibe szándékozzák befektetni. A megtakarítás kezelésének, ilyen típusú szabad megválasztása egyaránt jelent hátrányt és előnyt is. Egyrészt lehetőséget teremt a saját igényeknek és preferenciáknak, alternatív pénzügyi eszközöknek a vásárlását, mint például a nemzetközi értékpapírokhoz és befektetési alapokhoz való hozzáférést, de a lehetőségek ilyen széles skálája miatt a pénzügyi ismeretek és az aktív portfólió kezelés elengedhetetlen. Nyugdíj Másképpen NYESZ (2023)

2.1.1.5 Egészségpénztár

Az egészségpénztár igénybe vétele esetén, egy saját névre szóló számla kerül megnyitásra, amelyhez kapcsolódik egy kártya, lényegében tehát olyan, mint egy bankszámla, azonban korlátozva van a számlán levő pénznek az elköltése. A számlán tartott összegek egészségügyi szolgáltatásokra és termékekre, továbbá önszegélyező szolgáltatásokra használhatóak fel. Ide tartoznak többek között például a gyógyszerek, a magánegészségügyi ellátások és a gyermekek oktatása. Ha ilyen szolgáltatás igénybe vételére kerül sor, akkor a pénztár levonja a likviditási-, és működési költségeket a befizetésekből, a fennmaradó összeg

pedig jóváírásra kerül a számlán. A pénztár ezt követően alacsony kockázatú eszközökbe fekteti be a jóváírt összeget. Az egészségpénztár lényegében annak kifizetője, akinek gyakoriak az egészségügyi kiadásai, mert ez által tudja az állami adókedvezményt kihasználni. SZENDREI (2022)

2.1.2 Banki megtakarítások

2.1.2.1 Betétek

A betét egy adott pénzintézetnél forint vagy devizaalapú betétszámlán elhelyezett pénzösszeg, amire előre meghatározott kamatot fizetnek. A betéteknek több fajtáját különböztetjük el, közös jellemzőjük, hogy viszonylag alacsony a kockázatuk.

A betétek között különleges helyet foglalnak el a bankok által kibocsátott értékpapírok, aminek célja a forrás gyűjtése. Ide tartozik például a letéti jegy vagy a kincstárjegy, ezeket átfogóan betétjellegű okiratoknak nevezzük.

A látra szóló betét a folyószámlán levő pénzösszeg, ehhez bármikor hozzá lehet férni, így erre nagyon alacsony kamatot fizetnek a bankok. A lekötött betét esetén viszont már azt vállaljuk, hogy a számlán levő pénzhez előre meghatározott időtáv előtt nem nyúlunk hozzá, ezért cserébe pedig magasabb kamatot fizetnek a bankok. MNB BANKBETÉTEK (2020)

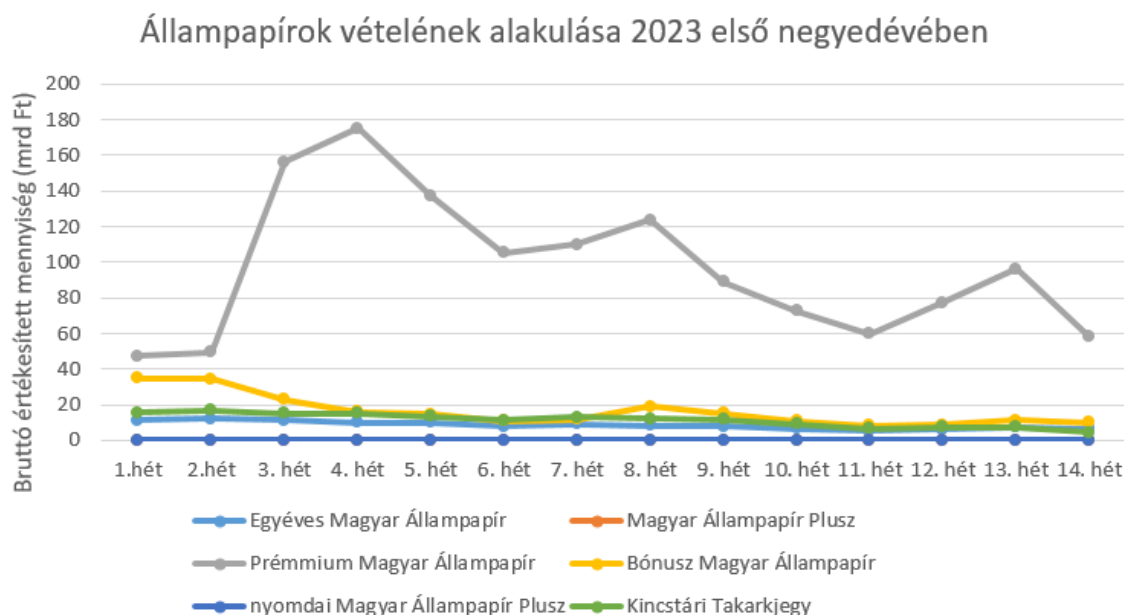
2.1.3 Értékpapírok

2.1.3.1 Kötvények

A kötvények hosszú lejáratú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok. A kötvény megvásárlásával lényegében meghitelezük az adott jogi személyiséggel rendelkező gazdálkodó szervezetet vagy a központi költségvetés szerveit. A kötvényeknek számtalan csoportosítási módja létezik, kibocsátásuk szerint vannak vállalati, önkormányzati, állami és hitelintézeti kötvények. DEMETER (2015)

Ha például állampapírt vásárolunk, akkor ezért cserébe az állam a futamidő alatt kamatot fizet, majd annak lejártával visszafizeti annak névértékét.

Ebben az évben az állam által kibocsátott kötvények közül a Prémium Magyar Állampapír volt a legnépszerűbb, amit a 2. ábra is szemléltet. A PMÁP kamatbázisa az előző évi átlagos infláció szerint kerül meghatározásra, ezen felül pedig kamatprémiumot biztosítanak, sorozatszámuktól függően. ÁKK (2023)

2. ábra: Állampapírok vételének alakulása 2023 első negyedévében

(Forrás: ÁKK (2023) saját szerkesztés)

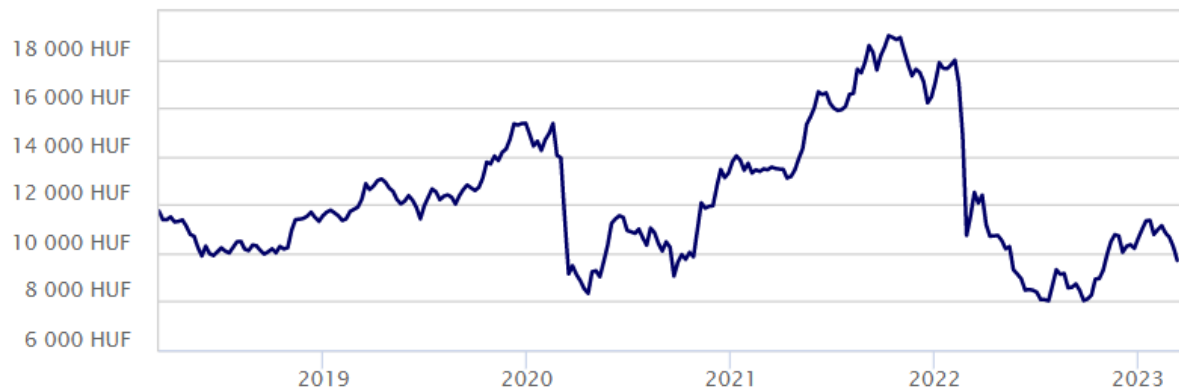
2.1.3.2 Részvények

A részvények olyan értékpapírok, amelyek nem rendelkeznek lejáratl, egy adott gazdasági szervezet tulajdoni részesedését testesítik meg, a részvények tulajdonosai, pedig osztalék formájában a társaság jövedelméből részesülnek. A részvények értékét nem lehet előre kiszámítani, értéküket több tényező is befolyásolja, a nagyobb áringadozások miatt kockázatosabbak, mint a kötvények. PÉNZCENTRUM RÉSZVÉNYEK (2006)

A részvény hozamát befolyásoló tényezők, az alábbiak lehetnek:

- a gazdasági szervezet színvonala, nyereségessége
- nyersolaj ára
- infláció mértéke
- adott szektor általános helyzete
- aktuális politikai helyzet
- tömegpszichológia, a befektetők pszichés beállítottsága
- véletlen OCIOGURU (2008)

OTP részvény árfolyamának alakulása (2018-2023, HUF)

3. ábra: OTP részvény árfolyamának alakulása

Forrás: NETFOLIO (2023)

Ha megnézzük az OTP részvényeinek árfolyam alakulását a 3. ábrán, lekövethetők rajta egyes tényezőknek a hatásai. A Covid járvány 2020-ban globális kiterjedésűvé vált, aminek következtében a bizonytalan helyzet miatt a tőzsdén jelentős visszaeséseket eredményezett. Ebben az évben pedig bevezetésre került a moratórium is, ami a bankszektor számára bevétel kieséssel járt együtt, így ezek a tényezők vezettek elsődlegesen az árfolyam eséséhez. Az OTP Bank árfolyamának ismételt zuhanására 2022 februárjában következett be az orosz-ukrán konfliktus hatására, ugyanis a banknak jelentős kitettsége volt Oroszországba és Ukrajnába is. A kormány szintén ebben az évben különadót vezetett be a költségvetés támogatásának érdekében, és ezek az információk együttes hatása nyomás alatt tartja az árfolyamot. TŐZSDEFÓRUM OTP (2022)

2.1.3.3 Befektetési alapok

A befektetési lehetőségekből nagy kínálat található a piacon, a befektetési alapok ezeket a pénzeszközöket kombinálják. Az alapkezelőtől van lehetőség befektetési jegy vásárlására, amelyek tartalmazzák ezeket a kombinációkat. A befektetők így tudnak olyan eszközökben is részesülni, amelyeket egy maguk nem tudnának megvásárolni, vagy túl nagy költséget jelentene számukra azaz egy eszköz megvásárlása.

Az alapokat a befektetés típusai szerint lehet csoportosítani, beszélhetünk pénzüpiaci-, kötvény-, részvény-, és vegyes alapokról.

A pénzüpiaci alapok rendelkeznek a legalacsonyabb kockázattal, jellemzően bankbetétekbe és kötvényekbe fektetik a tőkéjüket. Rövid időtávú befektetési lehetőséget nyújtanak. A

bankbetéteknek szolgálnak alternatívaként, mert nagyobb hozamot lehet elérni velük, és a tőke nem kerül lekötésre, tehát bármikor hozzá lehet férni.

A kötvényalapok már magasabb hozamot tudnak garantálni, így ezzel párhuzamosan a hosszabb időtávú befektetési idő is ajánlott. Megkülönböztethetünk rövid-, hosszú-, és szabad futamidejű alapokat. A szabad futam idejű alapoknak nincsen lejárat, a rövid alapok futamideje 3 év alatti, a hosszú futamidejű kötvényalapok pedig 3 éven felüli lejáratral rendelkeznek. Ettől függetlenül itt is bármikor visszaváltásra kerülhetnek a befektetési jegyek.

A részvényalapok magasabb kockázatú befektetésnek minősülnek, itt az eszközalapnak legalább 70%-a részvényekből tevődik össze. A részvénykitettség miatt jelentős hozamokat tud biztosítani, viszont pont ebből adódóan ki van téve a piaci változásoknak. Az eszközalapok közül ez képes hosszú távon a legnagyobb nyereséget nyújtani, de a kockázat miatt tartós befektetést keresőknek ajánlott.

A vegyes alapok részvény-, és kötvényalapokból tevődnek össze. Az összetételük aránya szerint beszélhetünk kötvénytúlsúlyos, kiegyensúlyozott és dinamikus alapról. A kötvénytúlsúlyos alap maximum 35 %-át tehetik ki részvények, a kiegyensúlyozott alapokban már jelentősebb a részvény kitettség, ami 35% és 65% között mozog, a dinamikus alap pedig meghaladja a 65%-ot. MAGYAR et al. (2022)

2.1.4 Egyéb termékek

2.1.4.1 Befektetési arany

Az arany hosszú történelmi múlttal rendelkezik, volt fizetőeszköz, jelentett fedezetet a valuták mögött, és jelenleg is fontos szerepet tölt be a gazdaságba értékállóságából adódóan. Az arany a különböző valutákkal ellentétben korlátozott mennyiségben érhető el, ezen kívül pedig alacsony korrelációval rendelkezik más befektetésekkel szemben, így egy jó lehetőséget biztosít a portfólió diverzifikálására. Biztonságosságának egyik lényeges szempontja, hogy értéke nem függ egyetlen ország vagy vállalat tevékenységétől. Az arany árfolyama jellemzően akkor emelkedik, mikor a hagyományos pénz értéke csökken, a gazdasági bizonytalanság idején, így növekedésnek indul iránta a kereslet. Aranyhoz való hozzáféréshez többféleképpen is van lehetőség, fizikai arany esetén léteznek aranytömbök és aranyérmék, emellett pedig a tőzsdén is eltérő módokban hozzáférhetőek, mint certifikátok vagy ETF alapok formájában. FAZEKASNÉ és PIVARCSI (2017)

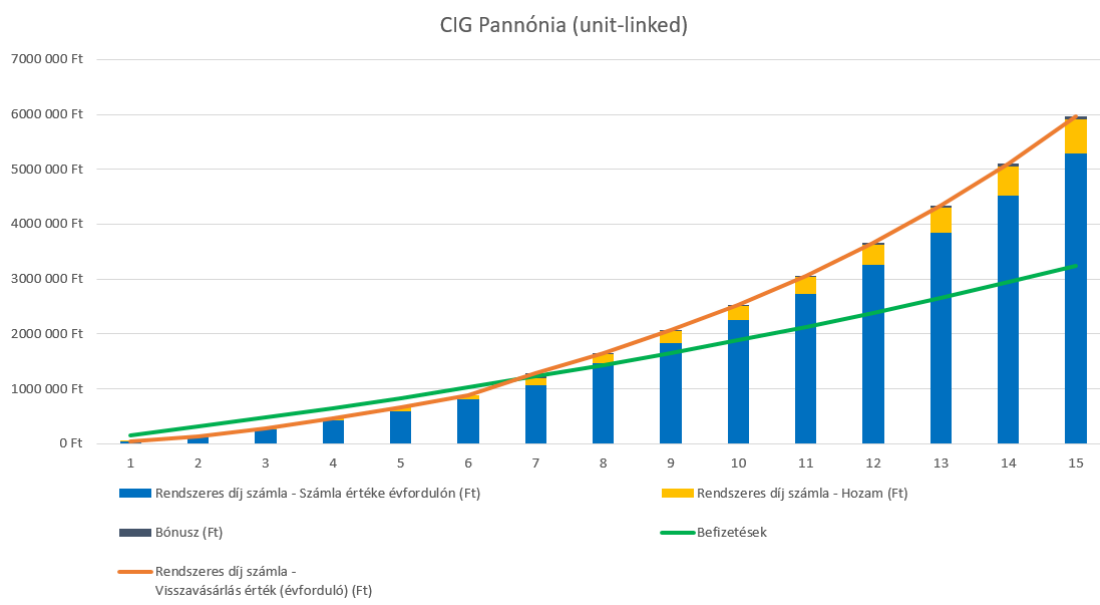
2.1.4.2 Ingatlanbefektetés

Az ingatlanbefektetés azt jelenti, hogy a megvásárolt ingatlant egy későbbi időpontban eladásra kínálják vagy bérbe adják nyereség szerzés céljából. Az ingatlanok nem likvid eszközök, hiszen hónapokba is bele telhet mire sikerül őket eladni. Bérbeadás során, megkülönböztetünk rövid és hosszú távú kiadást. Rövid távú pl. a turistáknak való szálláshely biztosítás, az iroda vagy üzlethelység kiadás pedig hosszú távú. Az ingatlan árak az utóbbi időszakban megemelkedtek, amelynek okát vissza lehet vezetni a különböző állami támogatásokra, mint a CSOK vagy a Babaváró hitel. PÉNZÜGY (2023)

2.1.4.3 Befektetéssel kombinált biztosítások (unit-linked)

Ez a befektetési típus ötvözi az életbiztosításoknak és a befektetési alapoknak a lehetőségeit. A befizetés lehet egyszerre egy nagyobb összeg, de léteznek olyan típusai is, ahol éves, negyedéves és havi befizetésre is van lehetőség. A kockázatok a befektetőt terhelik, viszont az alapkezelő a portfóliót a piaci változásokat figyelembe véve kezeli, azonban a szerződés lejáratáig bármikor lehetőség van arra, hogy saját meglátás szerint ezek alakításra kerüljenek. A unit-linked típusú biztosítások nagy hátránya azonban, hogy magas költségekkel rendelkeznek, továbbá ha futamidő előtt kerülnek visszavásárlásra jelentős lehet a veszteség. BANK 360 (2022)

A 4. ábra is ezt szemlélteti, ahol látható, hogy a 7. évet követően válik nyereséggé a befektetés, az előtti visszavásárlás esetén veszteséget vagyunk kénytelenek realizálni.

4. ábra: CIG Pannónia (unit-linked)

(Forrás: CIG Pannónia személyre szabott előkalkulációja alapján saját szerkeztés)

2.1.4.4 Kriptovaluta

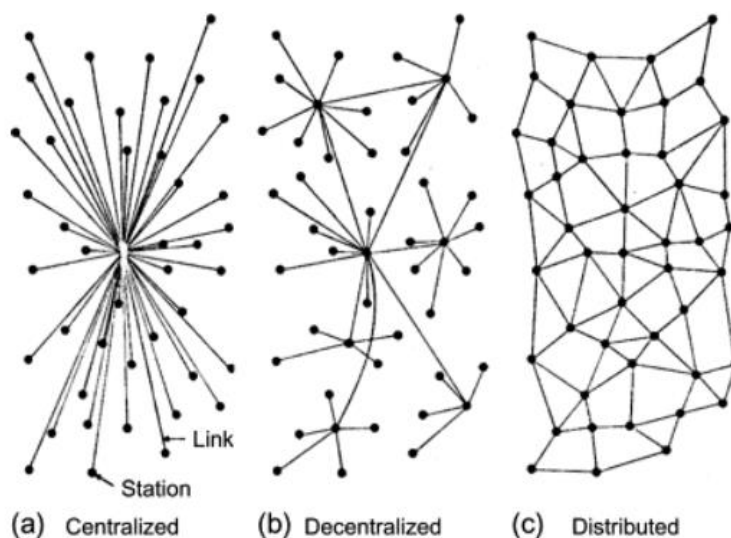
A legelső kriptovaluta a Bitcoin volt, ami 2009-ben jelent meg, feltalálója pedig a mai napig sem ismert Satoshi Nakamoto álnevet használó programozó volt. A kriptopénz egy olyan fizetőeszköz, amit nem felügyel harmadik személy, aki ellenőrizhetné és szabályozhatná a pénzmozgásokat, közvetlen tranzakciókat tesz lehetővé úgy, hogy azok egyértelműen nyomon követhetőek és ellenőrizhetőek legyenek. A kriptovaluta vásárlására és eladására ilyen céllal létrehozott tőzsdéken valósul meg. A vásárlást követően a pénzt biztonsági kulcsokkal ellátott tárcákban tárolják, minden tárcának van egy egyedi címe, ami alapján lebonyolíthatók az átutalások.

A rendszer két féle algoritmus szerint működik a proof of work-ön, és a proof of stake-en.

2.1.4.4.1 Proof of work algoritmus

A rendszer alapját az úgynevezett blokklánc biztosítja, ahol összekapcsolt számítógépek között, hálózaton keresztül adatforgalom történik. A hálózatoknak többféle típusa van, amit az 5. ábra is szemléltet. Beszélhetünk centralizált hálózatról, ahol a központi szervhez jut el először az információ, azt követően pedig, a hozzá csatlakozott számítógépekhez. Másik típusa a decentralizált hálózat, aminek jó példája az internet. Ha valamit az interneten akarunk megnézni, akkor az eszközünk a szolgáltató felé továbbítja azt, ezt követően kapcsolódik az adott oldalhoz és így jut hozzánk vissza az információ.

Hálózatok típusai

5. ábra: Hálózatok típusai

(Forrás: GYÓRFI et al (2019))

Az elosztott hálózat pedig az, ami alapján a blokklánc is működik. Lényege, hogy minden csomópont összeköttetésben van a többi csomóponttal, ezek a csomópontok a rendszerben történő tranzakciókat tárolják, frissítik, és megosztják egymással. Nagy előnye, ha valamelyik csomópont megszűnik, nem okoz gondot a rendszer működésében, mert egy másik csomópont azonnal átveszi annak feladatát.

Speciális csomópontok a kriptobányászok, akik a hálózaton belül végrehajtott tranzakciókat ellenőrzik, úgy, hogy ezeket az ügyleteket adatblokkba SHA- 256¹ titkosítással írják át. Az ilyen típusú titkosítás magas szintű biztonságot jelent, mert az eredeti információt nem tartalmazza, így nincs egy adott kulcs, amelynek segítségével megfejthetővé válhatna az igazi üzenet. Az így létrejött blokkokat a blokkláncnak a főkönyvéhez hozzá csatolják, ezek pedig bárki számára elérhetőek, ezt nevezik blokk történetnek. A blokk történet ebből adódóan azt tartalmazza, hogy mikor jött létre a blokklánc, milyen összegmozgások zajlottak le és melyik címről melyik címre érkeztek a tranzakciók.

A bányászok az adott blokkrendszerben tranzakciós díjakból részesülnek, ha pedig sikerül egy új blokkot megalkotniuk, akkor jutalmuk az adott blokkláncban használt kriptopénz. A bányászok erre a célra számítógépeket használnak. Bitcoin bányászat esetén minden 10. percben állítanak elő új blokkot, ezért a jutalom 6,25 kriptopénz, de ennek az értéke közel 4 évente feleződik, nagyjából 2140-re pedig az összes kibányászásra fog kerülni.

A több géppel való dolgozás nagyobb esélyt jelent arra, hogy a következő blokkot létrehozzák. A lehetőségek növelésének érdekében a bányászok összefognak, ezt az együttműködést hívják mining pool-nak. A rendszer centralizált jellegét viszont ez sérti, továbbá ezeknek a hardvereknek az üzemeltetése rendkívül költséges és környezetszennyező. GYÖRFI et al (2019)

Egy 2022-es kutatás szerint a Bitcoin bányászat éves szintű szén-dioxid kibocsátása közel Görögorszáégával érhet fel. ALEX DE VRIES et al (2022)

2.1.4.4.2 Proof of stake algoritmus

Ez a típusú algoritmus a Proof of work típusnak az alternatívája, és úgyszintén konszenzus mechanizmuson alapszik. Az egyik legnagyobb előnye, hogy sokkal fenntarthatóbb a működtetése. A rendszerben bányászok helyett validátorok felelősek a tranzakciók

¹ SHA- 256 titkosítás: A rendszer 256 bitet jelenít meg, amely a 16-os számrendszerben karakterenként 4 bitet jelent, így összesen 64 karakterrel írható le. Ez a 64 karakter digitális ujjlenyomatként jelenik meg. A kódolás nehezítése érdekében, megszabják, pl., hogy az első 4 karakter csak nullákból állhat. GYÖRFI et al

ellenőrzésért és az új blokk létrehozásáért. A validátorok csak akkor vehetnek részt a feladatok elvégzésében, ha az adott láncnak a kriptopénzét (coin) letétbe helyezték. A letét összegének nagysága befolyásolja a kiválasztás folyamatát, több érme lekötése nagyobb valószínűséget jelent az új blokk elkészítéséhez. A zárolt pénzeszegek ezt követően biztosítékként funkcionálnak, ugyanis hibás tranzakció érvényesítése esetén elveszítik a részesedésük egy részét, végül pedig teljesen kikerülnek a hálózathoz. Ha megfelelően végzik a munkájukat ebben az esetben is jutalomban részesülnek. Az ilyen típusú blokkláncoknak tehát nincs szükségük energiaigényes gépekre, mert a felhasználók nem versenyeznek egymással. PoS (2023)

Összeségében mind a két algoritmus rendelkezik sajátos veszélyforrásokkal, ilyen lehet például az 51%-os támadás, ami annyit jelent, ha valaki a számítási teljesítményeket végző gépeknek több mint a felét megszerzi, lehetősége nyílik az ügyletek manipulálására.

A kriptopiacokon rengetegféle kriptoeszköz érhető el, az árak ingadozása akár egy napon belül is vizsgálva pedig jelentős és kiszámíthatatlan. Az aktuális árfolyamoknak az alakulását a kereslet és kínálat mozgatja. A valuták értékét az is erősen befolyásolja, hogy mennyien ismerik azt, ebben pedig a médiának meghatározó szerepe van. A különböző kormányzati szabályozások, a hírek jelentős hatással vannak az iparágra. Az anonimitást kihasználva a bűnözők is megjelennek ezen a piacon, ami szintén ront a kriptovaluta megítélésén.

A blokklánc feltalálásakor az eredeti cél az volt, hogy egy alternatívát nyújtson a jelenlegi pénzrendszernek, de ez jelenlegi formájában nem képes ezt megvalósulni.

2.1.5 A kockázat és a hozam összefüggései

A kockázat és a hozam kapcsolatban vannak egymással, minél nagyobb a kockázat vállalási hajlandóság annál nagyobb hozamot lehet realizálni. A kockázat a veszély mérhető formája, azaz annak a lehetőségét mutatja, hogy a befektetett pénzeszegeink elvesztésére mennyi a lehetőség. A befektetők a magasabb kockázattal rendelkező eszközök esetén, azért cserébe, hogy vállalják azok esetleges negatív kimenetelét, többlethozamban, azaz kockázati prémiumban részesülnek. ALAN J. et al (2005)

Minden esetben valamilyen szintű kockázatot el kell viselniük az egyéneknek, függetlenül attól milyen formában tartják pénzeszközeiket, a különböző megtakarítási és befektetési formák alapján, beszélhetünk:

- likviditási kockázatról: A likviditási kockázat azt jelenti, ha valamilyen okból kifolyólag szükségessé válna a befektetett pénzösszeg, azonban azt nem lehet rövid időn belül könnyen pénzé tenni, továbbá csak abban az esetben hozzáférhetőek, ha realizálni vagyunk kénytelenek a veszteséget. Ilyen befektetés lehet pl. az ingatlan, vagy a befektetéssel kombinált biztosítások.
- nem fizetési kockázatról: A nem fizetés kockázata abban rejlik, hogy az adós nem lesz képes kifizetni az adósságait. Ilyen lehet például, ha csődöt jelent a bank.

Az OBA (Országos Betétbiztosítási Alap), ha fizetéseképtelenné válik egy hitelintézet maximum 100 ezer euróig az arra jogosult magán-, és jogi személyeknek kártalanítást fizet.

Abban az esetben, ha a befektetési szolgáltatást nyújtó személy nem tudja teljesíteni fizetési kötelezettségét, a BEVA (Befektető-védelmi Alap) kártalanítja a jogosultakat úgyszintén 100 ezer euróig, viszont ebben az esetben önrész is alkalmazásra kerül, ami azt jelenti, hogy 1 millió forint feletti összeg esetén 90%-os a kártalanítás. A kifizetés szemben az OBA-val, nem automatikusan történik meg, azt igényelniük kell az alap tagjainak. Fontos megemlíteni, hogy a NYESZ-en kívül egyik alap sem biztosít védelmet, a nyugdíjcélú megtakarításokra. PATAKI et al (2019)

Ebben az esetben a nyugdíjbiztosításoknál a viszontbiztosítási rendszer, a pénztárak esetén, pedig az MNB, az adóhatóságok és könyvvizsgálók folyamatos ellenőrzése, továbbá a kötelező tartalékok képzése jelenti a fedezetet. GRANTIS (2022)

- Piaci kockázatról: A piaci kockázat olyan általános tényezők együttese, amely minden megtakarításra és befektetésre hatással van. Ide tartoznak például a kamat-, infláció-, gazdasági-, politikai és devizakockázatok.

Az ilyen típusú kockázatokat a befektetők nem tudják elkerülni, hiszen senki sem tudja megmondani, hogy ezek a tényezők hosszú távon, hogyan fognak majd megváltozni. A kockázatokat viszont diverzifikációval tudják csökkenteni. A diverzifikációt, mint fogalmat 1952-ben alkotta meg Harry Markowitz, aki ezzel a felfedezésével lefektette a tőkepiaci elméletek alapjait. A vizsgálata során három tényezőt azonosított, az eszközök súlyozott hozamának átlagát, az eszközök közötti korrelációt és a kockázat szórását. A módszer lényegében azt mondja ki, hogy a portfólió kialakítása során meghatározott kockázati szint mellett a legmagasabb hozamot, adott hozam mellett pedig a legalacsonyabb kockázatot kell biztosítaniuk az eszköz kombinációknak. SZABÓ (2015)

A hatékony portfólió kialakítása során, tehát a befektetők alacsony korrelációjú és különböző ágazatokból származó eszközöket választanak ki, ezzel csökkentve kockázatukat.

2.2 A megtakarításokat/befektetéseket befolyásoló tényezők

2.2.1 A megtakarításhoz való kulturális hozzáállás (pénzügyi műveltség).

A pénzügyi kultúra, mint fogalom több alkalommal is megfogalmazásra került, nincs egy általánosan elfogadott meghatározása. Az OECD² tanulmánya a következőképpen fogalmazta meg.

„A pénzügyi kultúra a tudatosság, ismeretek, készségek, attitűdök és viselkedések kombinációja, melyekre szükség van a megalapozott pénzügyi döntések meghozatalához és végső soron az egyéni pénzügyi jólét eléréséhez.” Dr. KOVÁCS et al (2013)

A definíció, azonban általában mindig az adott kutatási céloknak megfelelően kerül meghatározásra. Hung és társai ebből az okból kifolyólag nem is fogalmat alkotta meg rá, hanem kilenc féle nézőpontot, amelyek szoros összefüggésben vannak egymással, így a konkrét definíciók helyett szerintük, az alábbi pontok alapján érdemes egy egész koncepcióként kezelni.

„1. a pénzügyi tudás;

2. a pénzügyi folyamatok megértése;

3. a pénzügyi tudás alkalmazási képessége és a megszerzett tapasztalatok;

4. a pénzügyi összefüggések és definíciók ismerete;

5. a megalapozott pénzügyi döntések meghozatalának képessége;

6. a legalapvetőbb pénzügyi fogalmak ismerete;

7. az egyszerű (alapvető) pénzügyi döntések meghozatalának képessége;

8. a megalapozott és tudatos döntések meghozatalának képessége; valamint

² OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development): Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet, továbbiakban OECD

9. az egyszerű pénzügyi fogalmak ismerete” BÉRES (2013)

A pénzügyi ismeret az egyéneknek olyan képessége, amely során a különböző információkat értelmezik, megértik, majd felhasználják a döntések meghozatalakor. Magába foglalja az olyan pénzügyi alapfogalmaknak a megértését, mint például az infláció, a diverzifikáció vagy a hitelek kamatai. Az ilyen típusú ismeretek tehát abban segítik az egyéneket, hogy eredményesen tudjanak a pénzüikkel gazdálkodni. Ha ez nem áll rendelkezésükre, olyan döntéseket hozhatnak meg, amik rájuk és a gazdaságra is előnytelenül hatnak. A pénzügyi kultúra állapota ugyanis az összes gazdasági szereplőre hatással van, így a pénzügyi szervezeteknek, az államnak és a lakosságnak is érdeke, hogy ez minél magasabb színvonalú legyen.

Fontos, hogy a fogyasztók előre megtervezzék és szabályozzák pénzügyeiket. Ezen felül lényeges szempont, hogy milyen tapasztalatokat szereznek, hiszen egy negatív élmény nem feltétlenül jó irányba befolyásolhatja jövőbeli döntéseiket.

Magyarország 1996 óta tagja az OECD-nek, amely folyamatosan készít gazdasági témájú jelentéseket. Az OECD rendszeresen végez kutatásokat ezzel a témával kapcsolatban is, 2020-ban 26 tagország vett részt ebben a felmérésben, ahol három féle szempont szerint vizsgálták az egyes országok pénzügyi kultúráját.

A megkérdezettek összesen 21 pontot érthettek el, ami 7 pontot jelentett az ismereteknél, 9-et a viselkedéselemzésnél, az attitűdök esetén pedig 5 pontot.

A felmérésből két olyan országot emeltem ki összehasonlításként, ami úgyszintén az OCED tagja, továbbá a viszonyítás alapjául szolgált a közös történelmi múlt és közelségük. Az 1. táblázatról egyértelműen megállapítható, hogy Magyarország összeségében az átlag alatt teljesített, szemben a másik két országgal, viszont az attitűd vizsgálata során kiemelkedően jó eredmény született, a vizsgált országok közül csak Szlovénia és Thaiföld ért el jobb értéket.

Összeségében a pénzügyi viselkedésnél veszített pontszámok rontották le igazán az átlagot, ahol a maximális pontból 4,7-et értünk el, ettől rosszabbul csak Olaszország teljesített. A pénzügyi viselkedés kutatásában a hosszú távú tervezéssel, a pénz feletti kontrolról és megtakarításokkal kapcsolatos kérdéseket tettek fel. Az 1. táblázat mutatja be, az összesített eredményeket.

1. táblázat: Pénzügyi kultúra szintjének összehasonlítása

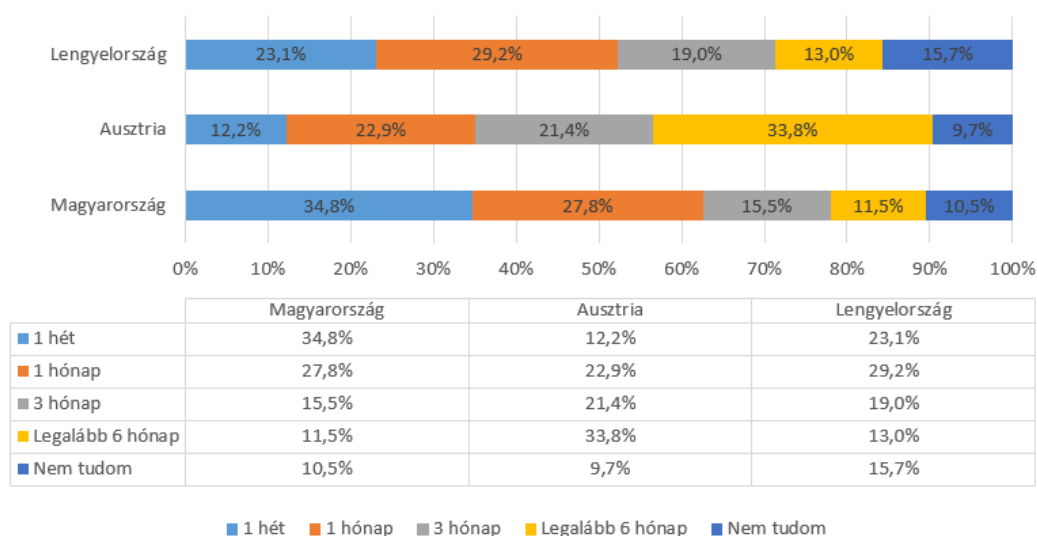
Országok	Pénzügyi ismeretek (%)	Pénzügyi viselkedés (%)	Pénzügyi attitűd (%)	Pénzügyi műveltség (elért pontszámok) (%)
Magyarország	65.6	49.9	65.1	58.8
Ausztria	76	66.3	61.9	68.5
Lengyelország	71.1	60.6	52.4	62.1
Átlag (OECD)	65.8	59.2	61.6	62

(Forrás: OECD (2020), saját szerkesztés)

A pénzáramlások nyomon követésénél, mint például az előre látható kiadásoknak és bevételeknek az összevetésénél érték el a legrosszabb eredményt 46,6%-al, Lengyelország ezzel szemben 59,4%-ot, az osztrák kitöltőknek pedig 83,2%-a rendszeresen figyelemmel kíséri pénzügyeit.

A megtakarítások megoszlásának arányai is érdekesen alakultak, a válaszadóknak a rendelkezésükre álló megtakarítások nagyságát az alábbi 6. ábra mutatja, ahol arra a kérdésre kellett választ adniuk, hogy ha elveszítenék a fő bevételi forrásukat, meddig tudnák fedezni a megélhetéshez szükséges költségeiket anélkül, hogy kölcsönt kéne felvenniük, vagy el kellene költözniük.

A rendelkezésre álló megtakarítások bevétel kiesés esetén

6. ábra: A rendelkezésre álló megtakarítások bevétel kiesés esetén

(Forrás: OECD (2020) alapján, saját szerkesztés)

A 6. ábráról jól leolvasható, hogy az itthoni lakosság, kisebb összegű megtakarítással rendelkezik, mint a másik két ország. Magyarországon a válaszadók nagyrésze 1 hétig tudná fedezni a kiadásait, Lengyelországban a megkérdezettek többségének 1 hónapra elegendő tartaléka van, ezzel szemben Ausztriában a kitöltők túlnyomóan legalább 6 hónapig tudnák nélkülözni a fő bevételi forrásukat. Ezt alátámasztja az is, hogy a válaszadók arra a kérdésre, hogy szoktak-e rendszeresen megtakarítani, nálunk kicsivel több, mint a fele 51,3%-a válaszolt igennel, az osztrákoknál 87,8%-a, a lengyel megkérdezettek pedig majdnem egésze 98,2%-a állította azt, hogy rendszeresen szokott megtakarítani. Ez azért jelent gondot, mert így a hazai lakosság sérülékenyebb a váratlan eseményekkel szemben, ami miatt nagyobb a valószínűsége annak, hogy ilyen esetben fizetőképtelené váljanak. OECD (2020)

A diákok tudás szintjéről itthon az Econventio Egyesület a Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Karával együtt foglalkozik. Az elmúlt tíz év eredményeit hasonlították össze a nemzetközi eredményekkel, és hasonló következtetésekre jutottak. A legnagyobb nehézséget a kamatos kamat számítása, a százalékszámítás és a különböző szolgáltatások összehasonlítása okozta.

A középiskolások elsődlegesen a családjuktól tájékozódnak, ezt követik az iskolából szerzett ismeretek, a saját tapasztalat és az internetes források. Azok a gyerekek, akiknek szülei magasabb iskolai végzettséggel rendelkeztek kimutatták, hogy jobban teljesítenek a pénzügyi ismeretekkel kapcsolatban. Ennek okát arra vezették vissza, hogy a felsőfokú oktatásban tanultaknak köszönhetően a szülők jobb pénzügyi tudás szinttel rendelkeznek, így a gyermekeiknek is továbbítják ezeket az ismereteket. DR. HABIL. CSISZÁRIK és DR. VARGA (2018)

A megkérdezett hallgatók közül a szakiskolákban tanuló diákok rosszabbul teljesítettek, mint a szakgimnáziumi és gimnáziumi diákok, ami azért jelent gondot, mert a jövőben előreláthatóan nagyobb eséllyel lesznek vállalkozók, így szükséges, hogy birtokoljanak pénzügyi és vállalkozói ismereteket. A folyamatos digitalizáció, további nehézséget jelent, hiszen magával vonja az adathalászat lehetőségét, ami meghatározó veszélyforrást jelent. Az Econventio teszt 2019-es eredménye szerint a hallgatók több mint fele nem volt tisztában azzal, hogy emailben a webáruházak nem kérhetnek el bankkártyás adatokat. Pozitívum viszont az a tény, hogy a tanulók többnyire úgy gondolják, hogy már az első rendszeres fizetésüktől kezdve érdemes félretenni a nyugdíjas évekre.

A kutatás arra mutatott még rá, hogy a diákok minden évben rosszabbul teljesítettek, mint a felnőttek. Ennek okát elsődlegesen a gyakorlatban szerzett tapasztalatokra vezették vissza. KOVÁCS et al (2021)

Személyes véleményem szerint, az itthoni fogyasztók nagyrésze nem rendelkezik megfelelő pénzügyi ismeretekkel, amit a kutatások is alátámasztanak. Vannak olyan egyének, akik az alapvető fogalmakkal sincsenek tisztában. Az elsődleges információforrás kezdetben mindenki számára először a szülei, akik megfelelő módszerek alkalmazásával képesek a gyerekekben kialakítani a pénzügyi felelősséget. A gyerekek ezen felül a családjukban tapasztalt mintákat viszik tovább, így ha otthon, felelős pénzkezelést láttak, sokkal kisebb az esélye, hogy a jövőben rossz pénzügyi döntéseket hoznak. A gond ezzel kapcsolatban adott, hiszen láthatóan a felnőttek sem rendelkeznek kellő tudással, így téves ismereteket adnak át a saját gyerekeiknek. A közoktatásban továbbra sincs megfelelően foglalkozva ezzel a kérdéskörrel, sok tanulónak nincs pénzügyi foglalkozó órája, a diákoknak pedig szükségük lenne rá, mind elméleti és gyakorlati bemutatással.

2.2.2 Infláció és alapkamat

Az árszínvonal, olyan mutató, amely az áruk és szolgáltatások árainak változását mutatja, és jellemzően mindig az előző évhez viszonyítják alakulását. Az árszínvonal meghatározása során különböző fogyasztói kosarakat készítenek, amelyek olyan tételekből tevődnek össze, amik a mindennapi élethez szükségesek, mint például az élelmiszer, a lakhatás vagy az üzemanyag. Az így kiszámított súlyozott átlag a megélhetésnek az alakulását és a gazdasági stabilitást tükrözi. Ha az árszínvonal értéke növekszik a bázis évhez viszonyítva inflációról beszélünk, ha pedig csökken, akkor deflációról. MISZ és TÖMPE (2007)

Az elmúlt időszakban az infláció itthon folyamatosan növekedett, az Eurostat 2023-as márciusi adatai alapján februárban, az EU-ban az éves infláció 9,9% volt. Az árindex Magyarországon 25,8%-kal emelkedett meg, ami a legmagasabb változást eredményezte, a többi országhoz képest. EUROSTAT (2023)

Az infláció aktuális alakulását több tényező is együttesen befolyásolta. A jegybanki alapkamat a monetáris politika egyik legfontosabb eszköze, hiszen a gazdaságban levő pénzmennyiséget szabályozza. Az elmúlt években az MNB kifejezetten alacsony szinten tartotta ennek az értékét, ami elősegítette a gazdaság növekedését, hiszen ez olcsóbb hiteleket eredményezett, amely arra ösztönözte a fogyasztókat, hogy többet költsenek.

A folyamatos bérnövekedés is hozzájárult a keresletet fokozódásához, amely úgyszintén magasabb árakhoz vezetett. A külső hatások, mint az olaj árának alakulása és a forint folyamatos gyengülésének következtében, az import termékekért magasabb összeget kellett kifizetni.

Az átlag fogyasztónak az inflációra nincsen ráhatása, a kormány viszont a fiskális és a monetáris politika összehangolásával képes azt szabályozni.

A kormány a megélhetési költségek csökkentésére számos intézkedést vezetett be, mint például 2021 őszén az alapvető élelmiszerekre kiterjedő árstopot, aminek következtében kedvezőbb körülményeket tudott biztosítani az alacsonyabb keresettel rendelkezőknek is. Az ársapka, így rövid távon kedvezően is tud hatni, viszont hosszú távon negatívan hat a gazdaságra. A kínlati oldalon ugyanis az állam által megszabott árak miatt nem tudnak nyereségesek lenni a vállalatok, ami az iparág elhagyására készteti őket vagy rosszabb minőségű termékek előállítására. Ha ez nem is történik meg a termékek esetében ellátási problémák léphetnek fel. Továbbá az ebből eredő költségeket helyettesítő-, vagy akár más termékekre is felszámolják, így végső soron az infláció így is megfizetésre kerül a fogyasztók által. ELEMZÉSKÖZPONT (2023)

A központi bank is az alapkamatot illetően jelentős emeléseket vitt véghez, jelenleg ennek 13% az értéke, az intézményi betétekké pedig 18%. Az alapkamat megemelése, viszont ösztönözheti a megtakarítási hajlandóságot, továbbá a hitelintézeteknél a betétek után járó hozamok is növekedhetnek. A kereskedelmi bankok ugyanis ebben a helyzetben a hitelek díját megemeli, így a magánszemélyek és a vállalatok hitelfelvételei is visszaesnek, így versenyképességüket képesek ezzel kompenzálni. Fontos megjegyezni azt is, hogy esetleg azok az egyének, akik eddig készpénzben vagy a számlájukon tartották megtakarításaikat, a pénzük elértéktelenedésének veszélye miatt nagyobb eséllyel hajlandóak befektetni.

Az alapkamat emelése ez mellett erősíti a forint árfolyamát, viszont természetes gazdasági visszaesést eredményez.

2.2.3 Demográfiai tényezők és az életciklus

A különböző életciklusok fontos szerepet játszanak a megtakarítások alakulásában. Az egyének, ahogy idősödnek változnak az igényeik, jövedelmi helyzetük és ez által megtakarítási képességük. Az élet különböző szakaszaiban másfajta igények merülnek fel, amelyek hatással vannak az egyének pénzügyi döntéseire is. Általában a fiatal korban levő

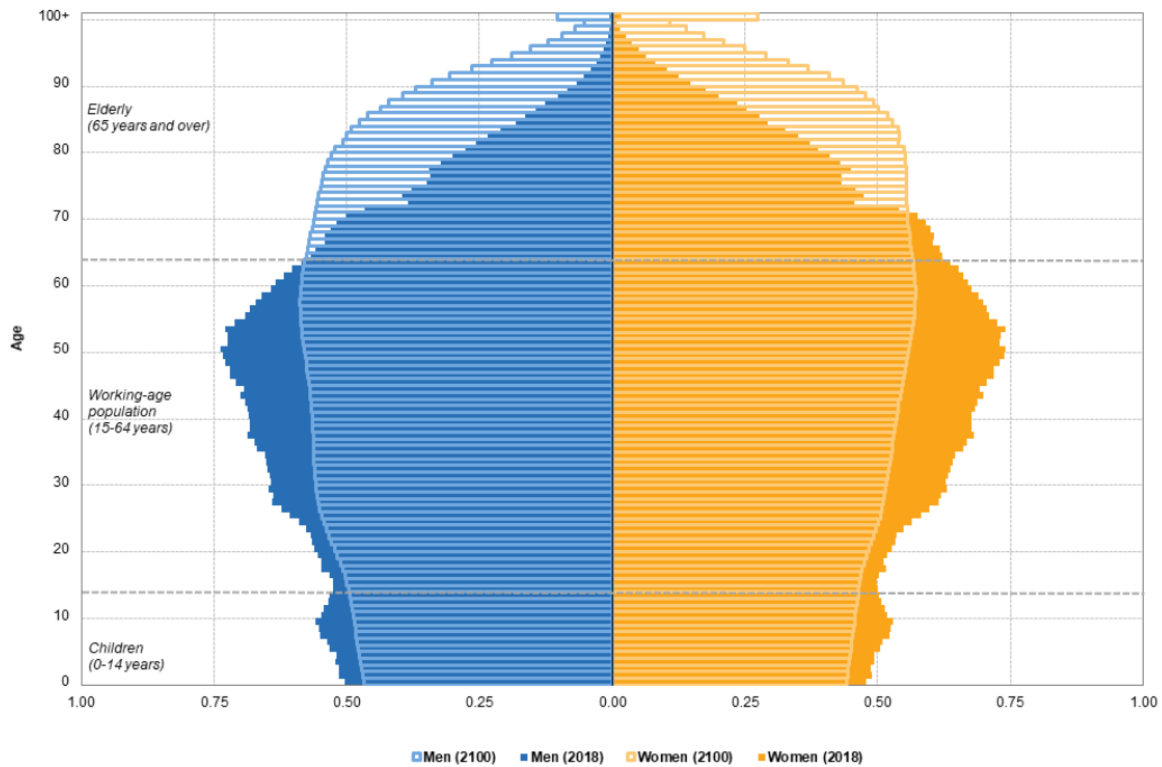
egyének hajlandóbbak magasabb kockázatot vállalni. Az élet azon szakaszában, amikor gyermekvállalásra kerül a sor, csökkenek a megtakarítások, majd amikor újból kétkereső lesz legalább a családban, növekedésnek indulnak. AZ ÉLETCIKLUS PÉZÜGYEI (2010)

Az idősek vagyona jellemzően sokkal nagyobb más korcsoportokhoz képest, hiszen egy életük volt arra, hogy megtakarítsanak. Ezzel párhuzamosan viszont megfigyelhető, hogy sokkal kockázatkerülőbbek, már nem fektetnek be olyan eszközökbe, amelyeknek nem biztos a megtérülése. A kutatások ennek, okának a felderítése során arra a következtetésre jutottak, hogy a 65 év feletti korosztálynak romlottak a kognitív képességei. A kognitív képességek pedig fontosak a pénzügyi döntések során, az információk gyűjtése, azok értékelése, a következtetések levonása, majd ezek alapján a legjobb döntés kiválasztásához mind szükséges. A nyugdíjasok befektetési szokásai, viszont nem csak kognitív képességük csökkenése alapján közelíthető meg, hiszen azt találták, hogy a kockázattűrő képesség az idő múlásával folyamatosan csökken, aminek egyik oka lehet a pénzügyi kulturális ismeretek fokozódó hiánya, vagy az a tény, hogy számukra már kevesebb idő áll rendelkezésre, hogy esetlegesen visszanyerjék pénzüket. Természetesen az egyének kockázatvállalási hajlandóságát ezen kívül még sokféle szempont befolyásolhatja, mint például a személyiségvonások vagy a sajátos tapasztalatok.

A világnépességének előregedésével, viszont egyre gyakoribbá válik a kockázatkerülő magatartás, ráadásul valószínűleg a felhalmozott összegekből szükségük lesz a befektetésekből származó jövedelemre az idős korosztálynak, amely ez által növeli pl. a nyugdíjalapok vagy más jellegű megtakarítások befektetési igényét, így ez a pénzügyi piacokon szisztematikus kockázatot jelent. KUTI és SCHEPP (2020)

A népesség előregedését az Eurostat 2018-as adatai is jól tükrözik, amit a 7. ábra szemléltet.

Population pyramids of the EU, 2018 and 2100
(% of total population)

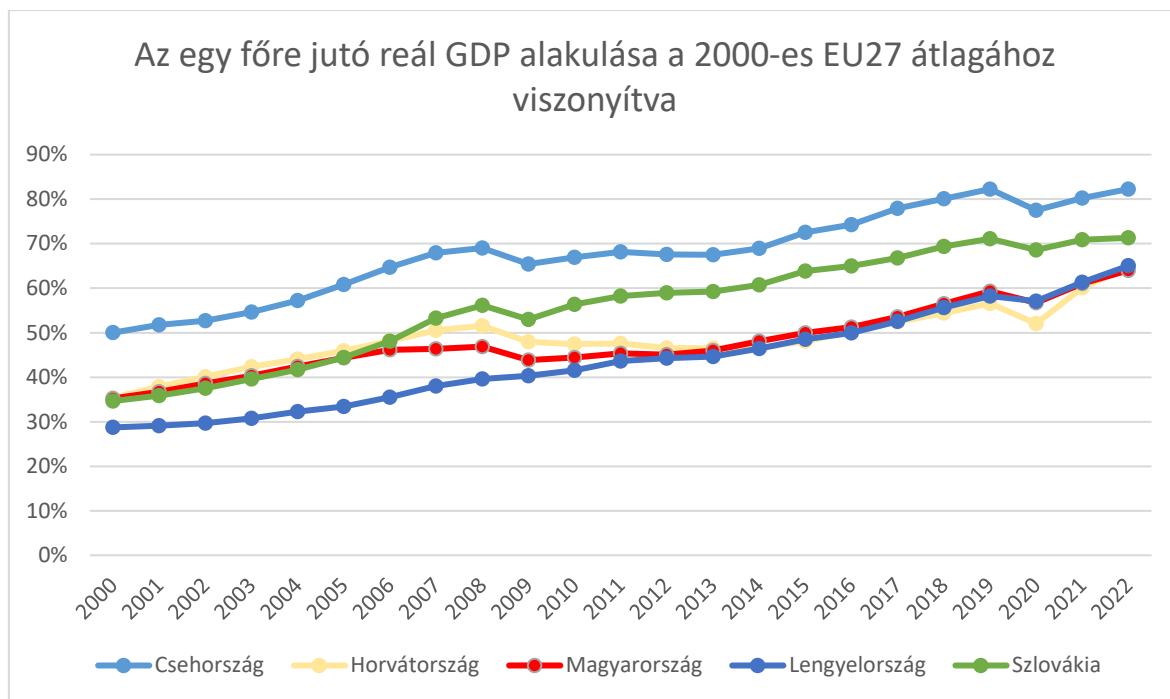
7. ábra: Az EU demográfiai előrejelzése 2100-ra

(Forrás:EUROSTAT (2018))

Az előrejelzések szerint 2100-ra, a gyermekek és a munkaképesek száma az egész Unióban csökkenni fog, a 65 év felettiek aránya ezzel szemben növekedésnek indul és a várható élettartam is emelkedni fog, a 2018-as adatok alapján mostani 6%-ról 15 %-ra fog. Ezekből az adatokból egyértelműen láthatóvá válik, hogy az aktív korúakra egyre több eltartott fog jutni, ami komoly kihívás elé állítja őket. Viszont az is elképzelhető, hogy az orvostudomány esetleges fejlődésével, sokkal tovább fognak tudni aktív társadalmi státuszt betölteni, ezzel csökkentve ezeket a hatásokat. EUROSTAT (2018)

2.2.4 A GDP és a termelékenység

A GDP alakulása azért fontos mutató szám, mert a gazdaságnak az aktuális növekedést vagy csökkenését tükrözi. Ha gazdaság hosszú távon növekvő tendenciát mutat, akkor azzal párhuzamosan a foglalkoztatottságnak is nőnie kell, hiszen több munkahely válik elérhetővé, ami azt tudja, eredményezi, hogy növekedni fognak a megtakarítások, hiszen ez által többen tudnak esetlegesen félretenni, így elősegíthetik akár a beruházásokat. A 8. ábra azt mutatja be, hogy más országokhoz képest hogyan változott az egy főre jutó GDP alakulása.

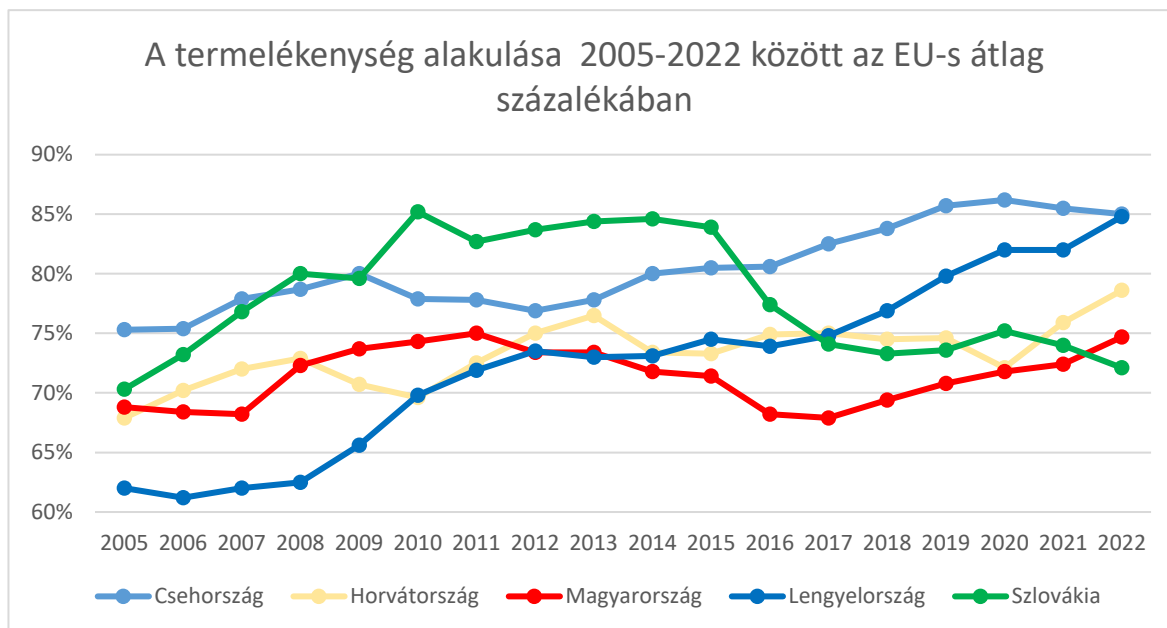
8. ábra: Az egy főre jutó reál GDP alakulása 2000-es EU27 átlagához viszonyítva

(Forrás: EUROSTAT GDP (2023), saját szerkesztés)

A 8. ábráról leolvasható, hogy a 2000-es évek elején az egy főre jutó GDP megegyezett Magyarországon és Szlovákiában, továbbá Lengyelországban a mutató értéke ennél alacsonyabb volt. A 2022-es adatok alapján viszont az látható, hogy a hátrányból induló Lengyelország beérte Magyarországot, Szlovákiában a mutató értéke pedig túl is lépte azt.

Magyarországon a vizsgált időszakban elmondható, hogy a foglalkoztatottsági ráta átlagosan folyamatosan növekedett. A változások okaként így egy másik olyan tényezőt kell beazonosítani, amely jelentősen hozzájárul a gazdasági növekedéshez, ez pedig a termelékenység. A termelékenység elősegíti a növekedést, hosszú távon, pedig a növekedés fenntartásához is nélkülözhetetlen tényező. HÜTTL (2017)

A 9. ábrán egyértelműen beazonosítható, hogy a különböző országokban, hogyan alakult ennek a mutatónak az alakulása. Ebből belátható, hogy Magyarországon nem volt olyan mértékű pozitív változás ebben a tekintetben, szemben például Lengyelországgal.

9. ábra: A termelékenység alakulása 2005-2022 között az EU-s átlag százalékában

(Forrás: EUROSTAT TERM. (2023), saját szerkesztés)

A termelékenység alakulására több komponens is hatással van, mint például, az országokban található felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma, vagy az innováció mértéke. A cégek innovációs tevékenységeit figyelembe véve elmondható, hogy 2018-ban az innoatív cégek aránya a közepes-, és nagyvállalatok esetén a legrosszabbnak minősült, továbbá a kisvállalkozások esetén is az EU átlaga alatt maradtunk. CSATH (2022)

A magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők száma azért lényeges szempont, mert magasabb hozzáadott értéket tudnak előállítani, így hatva a termelékenységre. A vizsgált országokban felsőfokú végzettséggel több egyén rendelkezik, továbbá az oktatásba való innovációs ráfordítások esetén is elmondható, hogy a vizsgált országok többet költenek annak fejlesztésére. NÖVEKEDÉS (2023)

Végezetül pedig, ha már fentebb kitértem a velünk szomszédos Ausztriára, úgy gondolom itt is helye van az összehasonlításnak, amelyet a 2. táblázat mutat be. Ausztria azért jó viszonyítási alap, ilyen szempontból, mert úgyszintén rá mutat arra, hogy miben lenne szükséges változásokat végrehajtani, a fejlődés elmozdításának érdekében. Az eredményekből látható, hogy kiemelkedően jól teljesít Ausztria, e mutatók tekintetében.

2. táblázat: Ausztria és Magyarország termelékenysége és egy főre jutó GDP-je az EU-s átlaghoz képest

	Ausztria	Magyarország
Termelékenység (az EU átlagához viszonyítva)	116%	75%
Az egy főre jutó GDP (2000-es EU 27 átlagához viszonyítva)	171%	64%

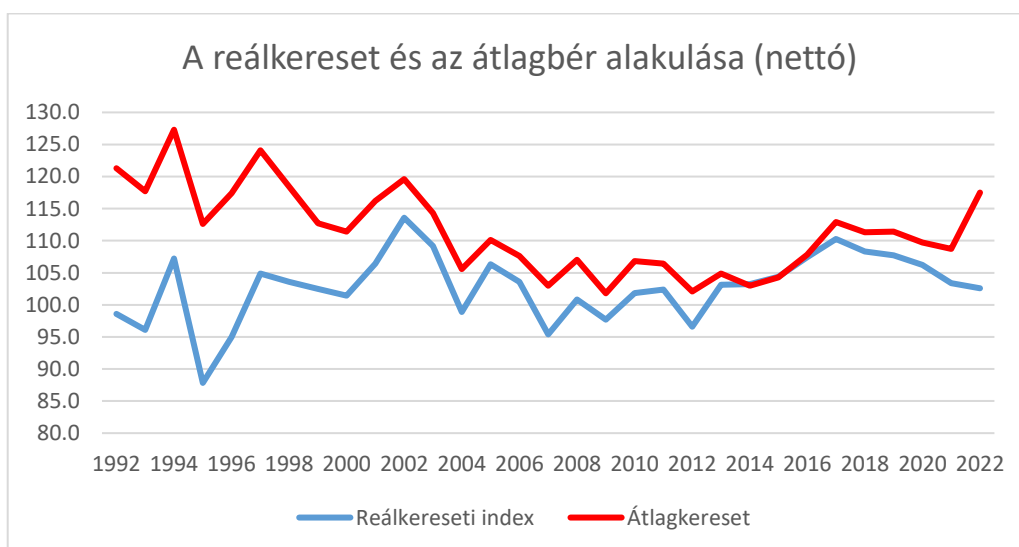
(Forrás: EUROSTAT TERM (2023) és EUROSTAT GDP (2023) adatai alapján saját szerkesztés)

A termelékenység növekedésének a támogatása tehát kiemelten fontos, hiszen ez teszi lehetővé, hogy ugyanazokkal az erőforrásokkal állítsunk elő több terméket és szolgáltatást, vagy kevesebb erőforrással ugyanazt a termelési mennyiséget tudjuk biztosítani. Azokban az országokban, ahol hangsúlyt fektetnek ennek a tényezőnek a javítására, szemmel láthatóan a gazdaság is nagyobb ütemben tud fejlődni.

2.2.5 Jövedelem

A nominálbér az a pénzösszeg, amit a munkavállalók kapnak a munkájuk ellenértékéért, a reálkereset pedig a nominálbért az inflációval korrigált értéke. MISZ és TÖMPE (2007)

A reálbér tehát az egyének tényleges vásárlóerejét fejezi ki, ezért lényeges az alakulásának vizsgálata, hiszen a megtakarítás a jövedelemnek a fogyasztásokra el nem költött része. A 10. ábráról leolvasható, hogy az átlagbér hiába emelkedett meg, annak vásárló ereje az utóbbi években folyamatosan csökkent.

10. ábra: A reálkereset és az átlagbér alakulása (nettó)

(Forrás: (KSH REÁLKERESET (2022)) saját szerkesztés)

A keresetek mellett a megtakarítások esetén, központ elem, hogy hogyan oszlanak meg a háztartások közötti jövedelmek. A Gini-együttható a jövedelmek megoszlási arányának vizsgálatakor az egyik leggyakoribb mérőszám, amely a háztartások közötti jövedelmek megoszlását fejezi ki, százalékos értéke 0 és 100% között mozog. A mutató szám, ha 0 az a teljes egyenlőséget mutatja, ha 100% akkor tökéletes egyenlőtlenségről beszélünk. 2021-ben az Eurostat adatai alapján az EU átlagának a Gini- együtthatója 30,1%, Magyarországon a mutató értéke 27,6% volt. EUROSTAT GINI (2023)

Az Európai Bizottság 2020-as jelentése alapján az Unió tagállamaihoz viszonyítva, az adórendszer jelentősen hozzájárult az egyenlőtlenségek növekedéséhez a 2008 és 2018 között. EURÓPA (2019)

Itt viszont fontosnak tartom megjegyezni, hogy a 2022-es OECD vizsgálatai eredményei szerint, a magyar adórendszer növeli az ország versenyképességét. A 38 ország közül a nemzetközi adóversenyképességi index alapján a 7. helyen végeztünk, Németországot és Ausztriát is megelőzve. Az OECD erősségként kiemelte az alacsony mértékű társasági adót és az egykulcsos személyi jövedelemadót, hátrányként pedig a magas áfakulcsot továbbá az ingatlanátruházásokra kivetett adókat jegyezte meg.

Az OECD a felmérései során arra a következtetésre jutott, hogy a gazdasági növekedésre leginkább káros hatással a társasági adók vannak, ezt követik a jövedelmet és a fogyasztást érintő adók. OECD ADÓK (2022)

Tehát ebből arra lehet következtetni, hogy az adórendszer növeli a gazdaság versenyképességét ezzel párhuzamosan viszont az egyenlőtlenséget is.

A hozzáadott érték típusú adó az EU tagországain belüli általános mértéke nálunk a legmagasabb 27%-kal. Az egyenlőtlenséget ez azért növeli, mert az alacsonyabb keresettel rendelkezők bérük nagyobb részét költik el fogyasztásra, ez által kevesebbet tudnak megtakarítani, szemben a magasabb jövedelemmel rendelkezőkkel.

Az Személyi jövedelemadó törvény minden:

- nem önálló tevékenységből származó jövedelem (pl. munkabér),
- önálló tevékenységből származó jövedelem (pl. ingatlan bérbeadása),
- egyéb jövedelem (pl. a fedezeti alaphoz történő befektetések hozamát)
- és külön adózó jövedelmek (pl. kriptoeszközökből származó jövedelem) esetén adó fizetési kötelezettséget ír elő. SZJA TÖRVÉNY (2023)

A Személyi jövedelemadó összességében a magánszemélyeket és az egyéni vállalkozókat terheli, egészen 2010-ig progresszív volt, azaz többkulcsos, a ma is használt egykulcsos adót ezt követően vezették be. A 2010 előtti állapot szerint, a keresők számára az adójóváírás biztosította azt, hogy az összevont adóalap a minimálbér szintjéig adómentes tudjon maradni, azonban ezt követően az adójóváírás fokozatos kivezetésével az átlagos adókulcs mértékének párhuzamos emelésével kivezetésre került.

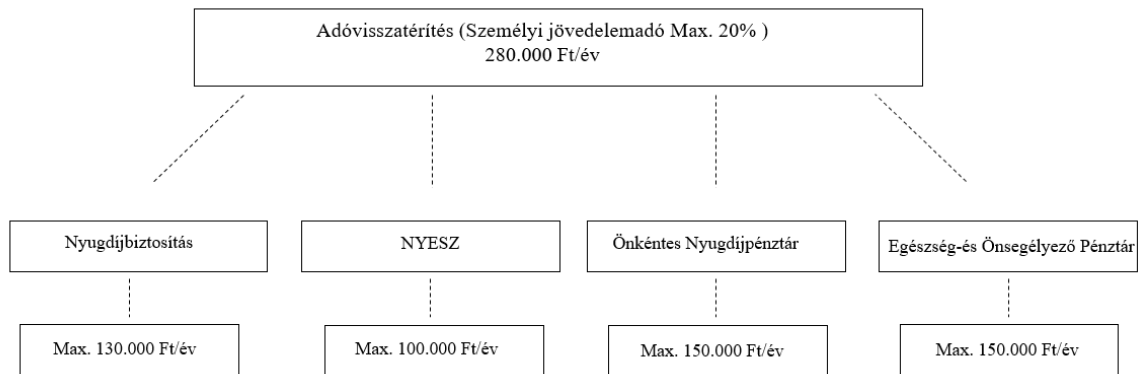
Az Szja jelenleg is alkalmazott 15%-os mértékét 2015-ben határozták meg. Európán belül Bulgária és Románia kivételével, nem jellemző az, hogy a fogyasztási adók és a jövedelemadók is regresszívek legyenek.

Az Szja fizetése alól csak azok képeznek kivételt, akik az állam által kedvezményes kategóriákba beletartoznak, az adóalapját csökkenthetik a 25 év alattiak továbbá a négy vagy több gyermekes szülők.

Az Szja esetén többféle adókedvezmény is igénybe vehető, mint a családi adókedvezmények. A családi adókedvezmény esetén is alapvetően elmondható, hogy a jobb anyagi körülményekkel rendelkező egyéneknek kedvez, hiszen a kedvezmény mértéke a gyermekek számától függő, anyagi biztonságukból adódóan pedig, esetlegesen több gyermeket tudnak vállalni. Ebből következik, hogy az egy gyermekkel rendelkező családok esetén, ahol a szülők jövedelme a minimálbérrel megegyező, sokkal kevesebb támogatásban részesülnek. KREKÓ et al. (2022)

A megtakarítások tekintetében, viszont lényeges egy olyan kedvezményt figyelembe venni, amely az öngondoskodási formákra terjed ki, úgy, hogy az egyének a befizetett összegektől függően, adójukból visszatérítésre jogosultak. A visszatérítés mértékét egy évben a 11. ábra tartalmazza.

Adóvisszatérítés mértéke megtakarításonként

11. ábra: Adóvisszatérítés mértéke megtakarításonként

(Forrás: Az OVB adatai alapján saját szerkesztés)

Az adórendszer esetleges egyenlőtlenségre gyakorolt hatásai, így vizsgálva egyértelműek. Az adórendszer alapelvei közzé tartozik az igazságosság, az egyértelműség és az átláthatóság. Az által, hogy az Szja egykulcsossá vált, elősegítette a rendszer átláthatóságát, és az adócsalások visszaszorítást. Az igazság érzetre gyakorolt hatása valóban megkérdőjelezhető, de könnyen belátható, hogy nézőponttól függően változik ennek a benyomása, hiszen az átlagtól jobban keresőkre nézve a magasabb adófizetési kötelezettség lenne méltánytalan.

3 Anyag és módszer

A kutatásomhoz primer információkat használtam fel, amelyet kérdőív formájában gyűjtöttem össze. A kérdőív elsődlegesen online formában volt elérhető, azonban az idősebb korosztálynak papír alapon is biztosítottam lehetőséget a kitöltésre. Válaszadásra bárkinek volt módja, a kitöltők személye pedig teljesen anonim maradt. Az információk gyűjtéséhez, azért a kérdőívet választottam, mert ez által rövid idő alatt voltam képes, költség hatékony módon nagy mennyiségű adathoz hozzáférni. A megkérdezetteknek kvantitatív kérdésekre kellett választ adniuk, mint pl. a lineáris skála, amit azért tartottam fontosnak, mert az adatok ez által számszerűsíthetőek voltak, így statisztikai módszereket tudtam alkalmazni a vizsgálatuk során. A kvantitatív kérdések, ezen felül azt is biztosították, hogy a megkérdezettek a kitöltés során, gyorsan és egyszerűen tudták képviselni álláspontjukat, valamint néhány választási lehetőségnél a részt vevők számára esélyt adtam arra is, ha esetleg egyik opciót sem találták megfelelőnek, akkor további alternatívákkal bővíthették azokat.

A vizsgálatom során minden kitöltőt tájékoztattam, hogy milyen célt szolgálnak a válaszaikkal, ezen kívül arról is biztosítottam őket, hogy az adatok kizárólagosan csak kutatási céllal kerülnek felhasználásra, azaz máshol az információkat nem kívánom megosztani.

A kutatásom során az adatfelvételének az időszaka 2023.04.18.-tól 2023.04.26.-ig tartott, ennyi idő alatt 132 fő vett részt a felmérésben. Tehát a mintavételelem ebben az esetben $n=132$.

A kérdőívem összesen 21 kérdésből állt, ahol az egyéneknek a megtakarításaiknak és befektetéseiknek összetételéből, pénzügyi ismereteikről, és jövedelmi helyzetüket befolyásoló tényezőkkel kapcsolatban kellett választ adniuk. A kérdőív összeállítása során, azon egyéneket, akik nem rendelkeznek egyáltalán tartalékokkal, külön kitértem, hogy ennek okát is képes legyek feltárni. A demográfiai adatokkal kapcsolatban is tettem fel kérdéseket, hogy képes legyek megvizsgálni az egyes korosztályok ismérveit.

A papíron kapott válaszokat a táblázatba történő felvitelét követően, az eredmények feldolgozását MS Excel program segítségével értékeltem ki, amely során hipotéziseim vizsgálatánál több módszert is alkalmaztam.

A statisztikai vizsgálatok belül alapvetően két féle csoportot tudunk megkülönböztetni, a leíró statisztikát és a következtető statisztikát.

3.1 Leíró statisztika

A leíró statisztika alkalmazása során, az adathalmaz, ebben az esetben a kérdőívben adott válaszok, számszerűsítése, azok összefoglalása, értelmezése, lényegében kiértékelése. A leíró statisztika alkalmazása során tehát megtudhatunk, olyan információkat, mint az adatok átlaga, gyakorisága, szóródása, továbbá a kapott eredményeket is ennek segítségével lehet ábrázolni. A következtető statisztika ezzel szemben, nem az adatbázisra vonatkozóan tesz megállapításokat, hanem az egész populációra. A következtető statisztika célja, tehát az, hogy az egész populációra érvényesíthető információt szolgáltatson, tehát a hipotézisvizsgálatánál nagy jelentőséggel rendelkezik.

Összegezve tehát, a különbség a két statisztikai csoport között, hogy a leíró statisztika az adatállományban megtalálható információkat foglalja össze, míg a következtető statisztika az adatokból a populációra is vonatkoztatható ismérveket tárja fel. MAKSZIM és NAGY (2018)

3.2 Korrelációs vizsgálat

A korreláció azt mutatja meg, hogy két változó között milyen kapcsolat áll fent. A kapcsolat szorosságától függően beszélhetünk gyenge és erős korrelációról. A mutató értéke -1 és +1 között mozog, ha az értéke -1, akkor az mondható el a két változóról, hogy tökéletesen ellentétesen mozognak, azaz ha az egyik értéke nő, akkor a másikké csökken. Abban az esetben, ha +1-et vesz fel nagyon erős a korrelációról beszélhetünk, ami alatt azt értjük, hogy ha az egyik változónak növekszik az értéke, a másik változó értéke is vele együtt növekszik. Ha a korrelációs érték 0, abban az esetben egyáltalán nem áll fent kapcsolat a vizsgált változók között. Az Excelben használt korrelációs táblázat esetén, ha a korreláció értéke 0,01 és 0,30 közé esik, akkor az mondható el, hogy a két változó között már fent áll egy nagyon gyenge kapcsolat, de ez az érték majdnem elhanyagolható, akkor ha 0,31 és 0,50 közötti az érték, már kijelenthető, hogy a két ismerv között van egy gyenge kapcsolat. Ha 0,51 feletti az értéke már meghatározó kapcsolatról beszélünk, 0,8-as érték felett már nagyon szoros összeköttetésről árulkodik értéke. A táblázatban látható 1-esek majd csak annyit jelentenek,

hogy az adott változó önmagával teljesen korrelál, tehát nem kell neki lényeges szerepet tulajdonítani.

3.3 Varianciaanalízis

Varianciaanalízis egy olyan statisztikai módszer, amely két vagy több csoport között hasonlítja össze az azokon belüli változóknak eltérését. Angol megnevezéséből eredően ANOVA-ként is ismert (Analysis of Variance). A varianciaanalízis meghatározza a csoportokon belüli átlagot, és az attól való eltéréseket, azaz a varianciát, majd ezt követően a csoportok közötti variancia értékét is meghatározza. A varianciaanalízis segítségével, lényegében a sokaságok közötti átlagos eltérést vagyunk képesek megvizsgálni, azaz megmutatja a csoportokon belüli átlagtól való eltérést, továbbá azt, hogy a meghatározott csoportok átlagai mennyire térnek el egymástól. A varianciaanalízis során, az a nullhipotézis áll fent, hogy a sokaságok közötti átlagértékek nem különbözőek egymástól, azaz az esetleges különbségek csak a véletlen művei, tehát nem áll fent szignifikáns különbség. A vizsgálat során mindig meg kell határozni a szignifikáció értékét, ez alapvetően 5% szokott lenni. A p értéke azt mutatja meg, hogy mennyi a fennálló lehetőség arra vonatkozóan, hogy ugyanazokat az eredményeket kapjuk meg, abban az esetben, ha azt feltételezzük, hogy a nullhipotézis igaz. A nullhipotézist abban az esetben lehet elvetni, ha p értéke kisebb, mint 0,05, ebben az esetben elfogadhatjuk az alternatív hipotézist.

4 Eredmények és értékelésük

A kutatás során, lényeges, hogy az adatok összegyűjtését követően, azokat kiértékeljük és információkat szolgáltatassanak. A primer kutatásomban 132 fő vett részt, amelynek megoszlásait a 3. táblázat mutatja be.

3. táblázat: A kitöltők megoszlási aránya

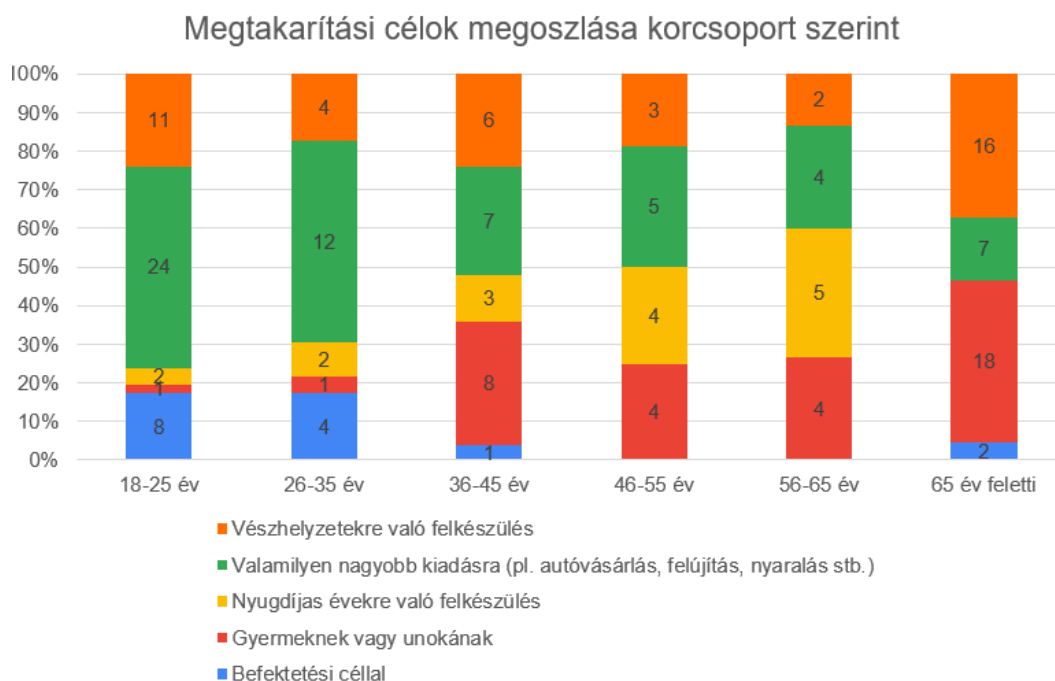
Korcsoport	Megtakarításokkal vagy befektetésekkel rendelkezik	Megtakarításokkal és befektetésekkel nem rendelkezők
18-25 év	68%	32%
26-35 év	60%	40%
36-45 év	67%	33%
56-65 év	77%	23%
46-55 év	80%	20%
65 év feletti	79%	21%
Összesen	70%	30%

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

A 3. táblázatban is látható, hogy a megkérdezettek többsége rendelkezett megtakarítással vagy befektetésekkel. A kérdéseim egyrésze így erre a két csoportra kategorizálódott.

4.1 A megtakarításokkal/befektetésekkel rendelkezők válaszainak kiértékelése

Az egyéneknek felé elsődleges kérdésem az volt, hogy milyen céllal takarítanak meg, az erre kapott válaszok megoszlását a 12. ábra mutatja be.

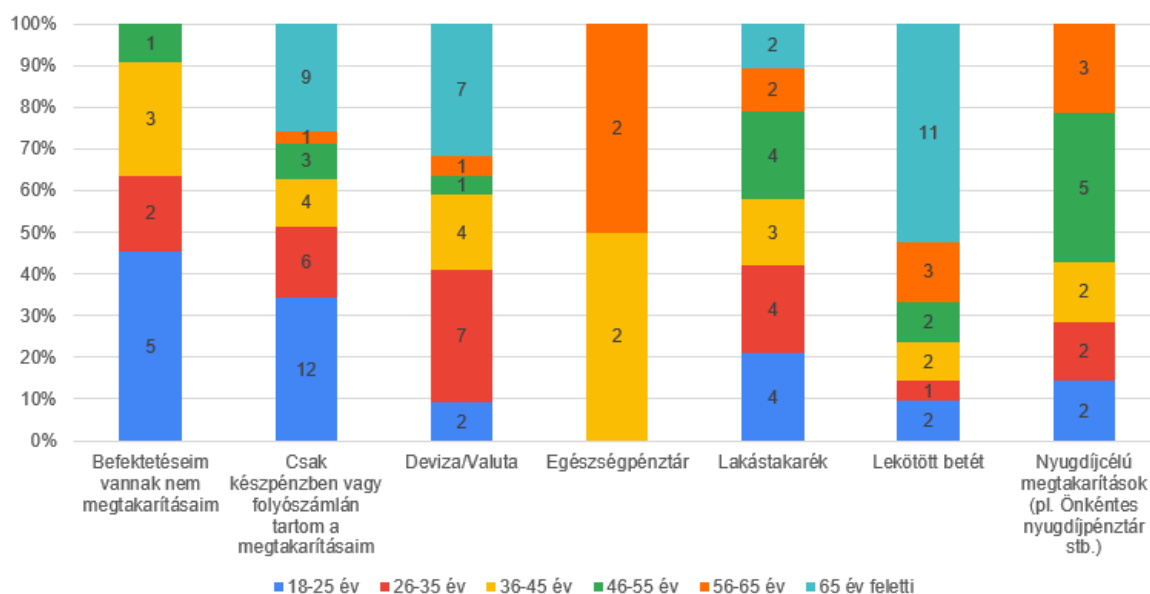
12. ábra: Megtakarítási célok megoszlása korcsoport szerint

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

Az eredményekből látható, hogy a 18 és 35 év közötti korosztály, valamilyen nagyobb kiadásra tesz félre, ez abból adódhat, hogy valószínűleg még nem rendelkeznek saját ingatlannal, vagy autóval. Az ábrából azt a következtetést is le lehet vonni, hogy ez a két korcsoport, a nyugdíjas évekre szinte egyáltalán nem tesz félre.

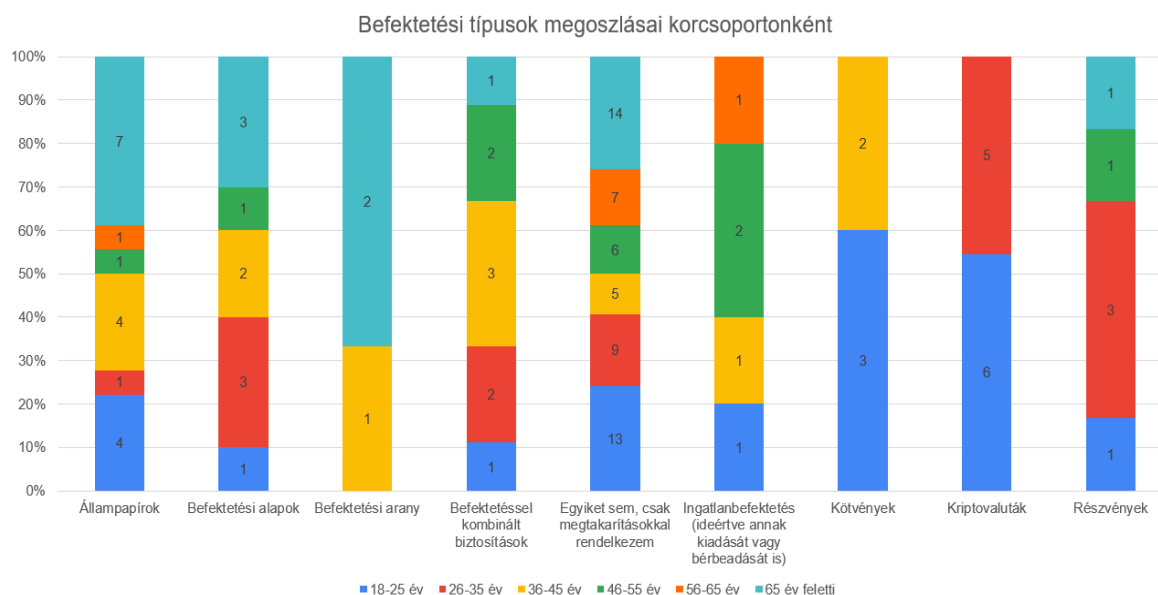
A megtakarítások és a befektetések összetételének megoszlásait a 13. ábra és a 14. ábra mutatja be.

Megtakarítási típusok megoszlásai korcsoportonként

13. ábra: Megtakarítási típusok megoszlásai korcsoportonként

A 13. ábrán látható, hogy több személy is csak készpénzben tartja a megtakarításait, amely a jelenlegi gazdasági körülmények között nem a legjobb választás, hiszen folyamatosan veszít a pénzük az értékéből. A nyugdíjas korosztály többsége, lekötött betétekben, devizában és folyószámlán tartja a pénzüsségeiket.

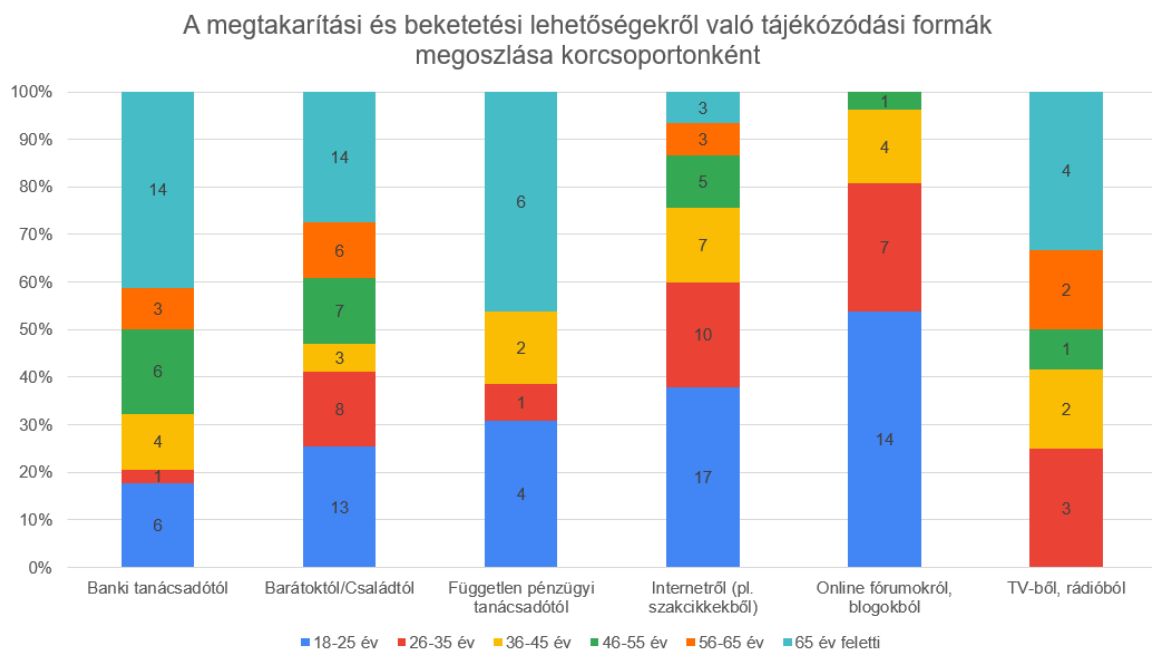

14. ábra: Befektetési típusok megoszlásai korcsoportonként

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

A 14. ábráról megállapítható, hogy a kérdezettek jelentős része, befektetésekkel már nem rendelkezik. A 18 és 25 év közöttiek nagyrésze, olyan kockázatos befektetési formákat használ, mint a kriptoeszközök, ezekbe egyedül a válaszadók közül őket kivéve a 26 és a 35 év közöttiek fektetnek be. Ennek okát meg lehet állapítani abba, hogy az idősebb korcsoportokhoz tartozó egyének nem feltétlenül értik ennek a működését, továbbá a magas kockázattól való félelemből eredően, nem akarják ilyen eszközökben tartani pénzüket. A legnépszerűbb befektetési lehetőség az állampapír volt, amelyet a korábban leírtakból adódóan valószínűsíthető volt, hogy ez kiolvasható lesz az eredményekből, hiszen viszonylag alacsony kockázattal rendelkezik, ez mellett pedig jelentősen jobb hozamot biztosít, mint pl. a lekötött betétek.

Arra is kíváncsi voltam, hogy az egyének milyen információforrásokból érdeklődnek, ezekkel a lehetőségekkel kapcsolatban, amit a 15. ábra mutat be. A válaszadók elsődlegesen a családtagoktól és a barátoktól tájékozódnak, ezt követik az olyan internetes források, mint a szakcikk, majd a banki tanácsadótól való információk szerzése, a kérdezettek legkevesebb része, pedig online fórumokból, független pénzügyi tanácsadótól és olyan média felületekről tájékozódik, mint a TV vagy a rádió. Az egyénekhez közel álló személyektől való tájékozódás nem meglepő, hiszen jellemzően ezek a személyek ismerik az egyének pénzügyi helyzetét, és saját tapasztalatokkal is tudnak szolgálni.

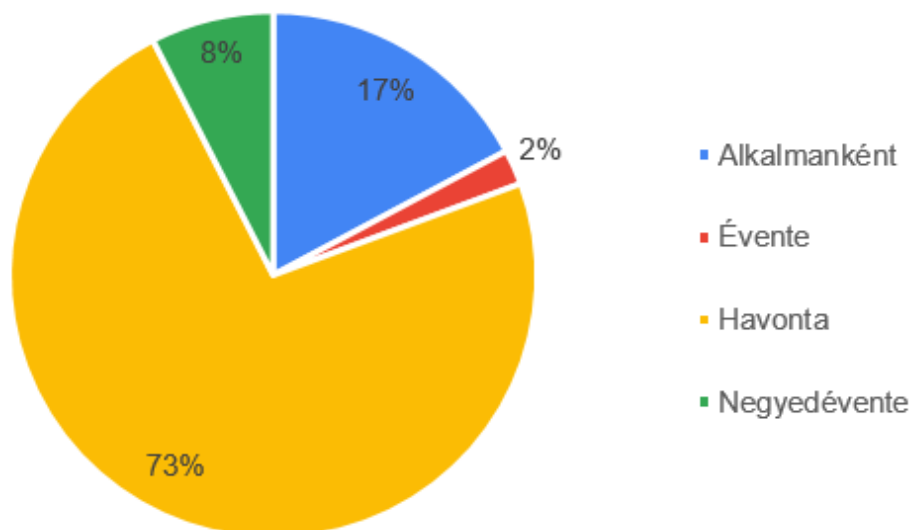

15. ábra: A megtakarítási és befektetési lehetőségekről való tájékozódási formák megoszlásai korcsoportonként

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

A kutatásom során az is kiderült, hogy az egyének a gyakori megtakarításokat részesítik előnyben, a rövid időközönként való félretétellel pozitív eredménynek mondható, ugyanis elősegíti akár a nagyobb pénzösszeg összegyűjtését is. A megtakarítások gyakoriságát a 16. ábra szemlélteti.

A megtakarítások gyakorisága

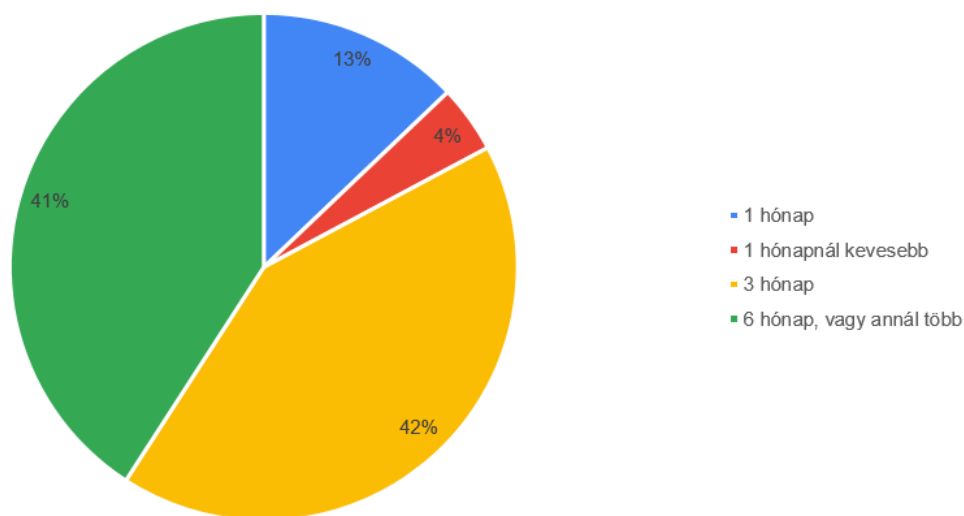

16. ábra: A megtakarítások gyakorisága

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

Azon egyének felé, akiknek volt valamilyen félretett pénzük vagy befektetésük, az utolsó kifejezetten rájuk korlátozódó kérdés, az volt, hogy mennyi ideig tudnák fedezni kiadásait, ha elvesztenék fő bevételi forrásukat. A kérdezettek válaszainak aránya a 17. ábrán látható. A feleletek alapján pozitív változás tapasztalható, az OECD kutatási eredményeivel szemben, ugyanis itt az tapasztalható, hogy a többségük 3 hónapig, meghatározó részük pedig akár 6 hónapig, vagy annál tovább is képes lenne fedezni kiadásait.

A megkérdezettek megtakarításainak nagyságai az alapján, hogy mennyi ideig tudnák fedezni kiadásait, ha elveszítenék fő bevételi forrásukat

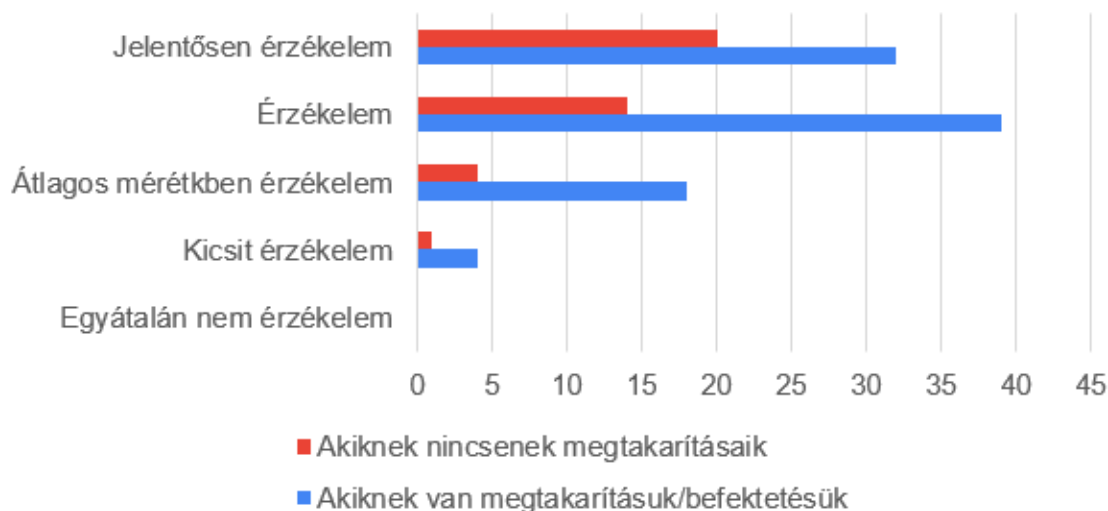
17. ábra: A megkérdezettek megtakarításainak nagyságai az alapján, hogy mennyi ideig tudnák fedezni kiadásait, ha elveszítenék fő bevételi forrásukat

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

4.2 A hipotézisek vizsgálata

Az általam vizsgált egyik hipotézis, miszerint az egyének pénzügyi helyzetére jelentős hatással vannak, a gazdaságban jelen tényezők, e tényezők közül adódóan, pedig csökkent a megtakarításuk összege. A hipotézisem igazolásához két kérdésre kellett választ adniuk a megkérdezetteknek, egyrészt, hogy mennyire érzik az infláció hatásait a mindennapjaik során, másrészt, kértem őket, hogy állapítsák meg, saját meglátásuk szerint is csökkenhetett-e a megtakarításuk. Az inflációval kapcsolatban a válaszok alakulását az alábbi 18. ábra szemlélteti.

Az infláció hatásainak érzékelése főre lebontva

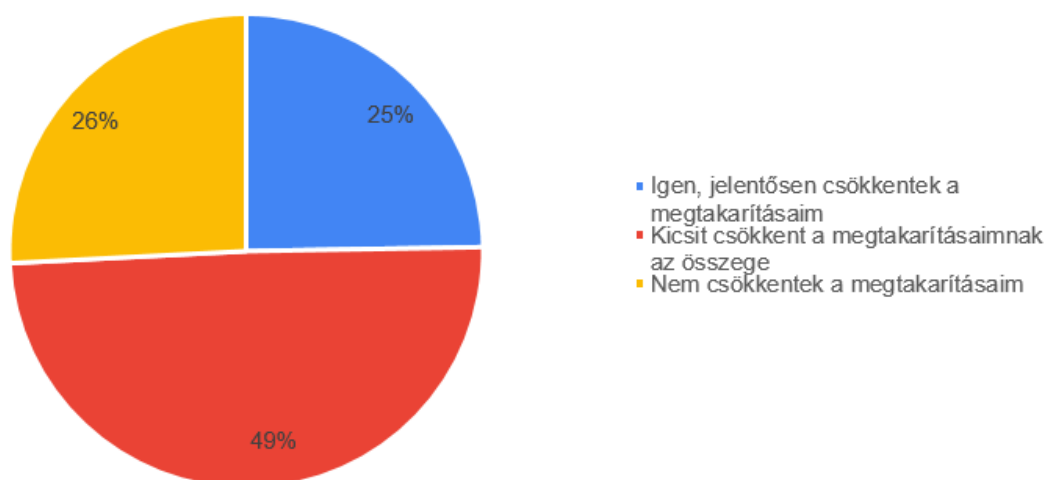
18. ábra: Az infláció hatásainak érzékelése főre lebontva

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

Amint az látható, a válaszadók nagyrészt az infláció hatásai egyértelműen jelentősek voltak, és csak elenyésző szinten voltak azok, akik minimálisan észlelték az áraknak a növekedését.

A következő 19. ábrán, pedig egyértelműen kijelenthető, hogy a válaszadók meghatározó részének csökkentek a megtakarításainak arányai, az egyének negyedének, pedig nagy számban fogyatkozott meg a pénzösszegük. A kapott válaszok alapján, tehát elfogadom ezt a hipotézisemet.

A gazdasági helyzet változásainak hatása a megtakarított összegekre

19. ábra: A gazdasági helyzet változásainak hatása a megtakarítási összegekre

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

4.2.1 Varianciaanalízis

A 4. táblázatban látható, az iskolai végzettségük szerinti, kitöltők megoszlásának az aránya, továbbá, hogy a pénzügyi ismeretekkel kapcsolatban milyen eredmények születtek a csoportokon belül. A válaszadóknak összesen 3 ilyen típusú kérdésre kellett választ adniuk, az elért pontszámok átlagait és varianciáját a 4. táblázat mutatja be.

4. táblázat: A pénzügyi ismeretek megoszlása korcsoportonként

Csoportok	Darabszám	Összeg	Átlag	Variancia
8 általános vagy kevesebb	9	33	3,666667	6
Egyetem/Főiskola	31	166	5,354839	5,769892
Érettségi	46	186	4,043478	3,198068
Felsőoktatási szakképzés/ OKJ	28	119	4,25	4,268519
MSc/PhD	2	15	7,5	4,5
Szaktanácsadás	16	62	3,875	1,85

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

Már itt is látható, hogy a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők jobb eredményeket értek el, habár itt fontosnak gondolom megjegyezni, hogy ami a táblázatból is kiolvasható a mintavétel során a kitöltők megoszlása nem arányos.

5. táblázat: Varianciaanalízis

Tényezők	SS	df	MS	F	p-érték	F krit.
Csoportok között	63,20988	5	12,64198	3,108016	0,011133	2,286184
Csoporton belül	512,5098	126	4,067538			
Összesen	575,7197	131				

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

A varianciaanalízis eredménye szerint, amit az 5. táblázatban láthatóak, az alábbi eredmények olvashatóak. Az MS oszlopban látható adatok a csoportok közötti és belüli négyzetes átlagot fejezi ki. A df a csoportok közötti becsléseknek szabadság fokát jelenti. Az F értéket úgy lehet kifejezni, ha a négyzetes átlagokat elosztjuk egymással, ez azt mutatja meg, hogy a csoportok közötti variancia, és a csoportokon belüli variancia milyen mértékben tér el egymástól, ebből lehet kiszámítani p-értékét. A p értéke jelen esetben, 0,011133, ami kisebb, mint 0,05, azaz a szignifikancia értéke kisebb, ebből adódóan a nullhipotézist elvettem, és elfogadom az alternatív hipotézist.

Tehát a táblázat adatai alapján, megállapíthatjuk jelen esetben, hogy van összefüggés a pénzügyi ismeretek és az iskolai végzettségi szint között, azaz a pénzügyi ismeretek terén rosszabbul teljesítenek az alacsonyabb végzettséggel rendelkezők.

4.2.2 Korrelációs vizsgálat

A korrelációs vizsgálat során összesen először 4 fajta tényezőt vizsgáltam meg, hogy azok milyen kapcsolatban állnak egymással, ebbe bele tartozott a kor szerinti megoszlás, a végzettség, a havi jövedelem és a megtakarítások iránti hajlandóság. Az adatokat a 6. táblázat tartalmazza. A 6. táblázatban, ahogy fentebb is leírtam az 1-eseknek nincs jelentőségük. Az eredményekből látható, hogy a megtakarítási hajlandóságra, leginkább a havi jövedelem van hatással, továbbá az is megállapítható, hogy aki magasabb végzettséggel rendelkezik, annak alapvetően magasabb a havi jövedelme. A táblázatban látható további értékek, mivel elég közel vannak a 0-hoz, így kijelenthető, hogy például a havi jövedelem és az életkor között nincs összefüggés.

6. táblázat: Korrelációs vizsgálat négy változó alapján

	HAVI JÖVEDELEM	KORCSOPORT	VÉGZETTSÉG	MEGTAKARÍTÁSOK
HAVI JÖVEDELEM	1			
KORCSOPORT	-0,09	1		
VÉGZETTSÉG	0,74	-0,17	1	
MEGTAKARÍTÁSOK	0,57	0,10	0,33	1

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

Korrelációs vizsgálatot végeztem el továbbá arra a hipotézisemre, hogy az életkor előrehaladtával folyamatosan csökken a kockázatvállalási hajlandóság, ezt kívánja bemutatni a 7. táblázat. A korreláció ebben az esetben -0,37, amiből adódóan már egy gyenge kapcsolatot tudunk megállapítani a két változó között, de ezt nem lehet egyértelműen ez alapján kijelenteni, hogy valóban csökken a kockázatvállalási hajlandóság az idő előre haladásával. A hipotézisem ebből az okból kifolyólag nem tudom egyértelműen igazolni, tehát elvettem.

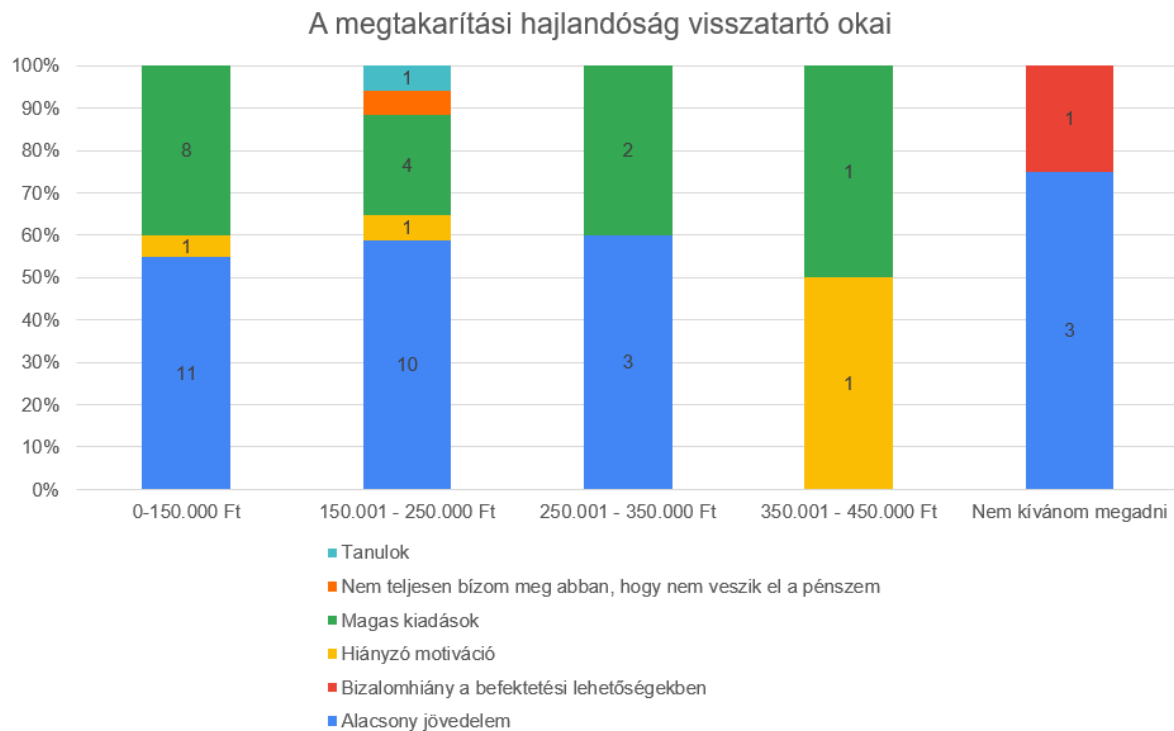
7. táblázat: A kockázatvállalási hajlandóság és az életkor közötti összefüggés

	KORCSOPORT	KOCKÁZAT
KORCSOPORT	1	
KOCKÁZAT	-0,3718	1

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

4.3 Megtakarítással nem rendelkezők

A megtakarításokkal nem rendelkezők esetében, azt szerettem volna megtudni, hogy milyen okokból kifolyólag nem tesznek félre, hiszen ez által sokkal jobban ki vannak téve a negatív gazdasági hatásoknak. A válaszok alakulását a 20. ábra mutatja be.

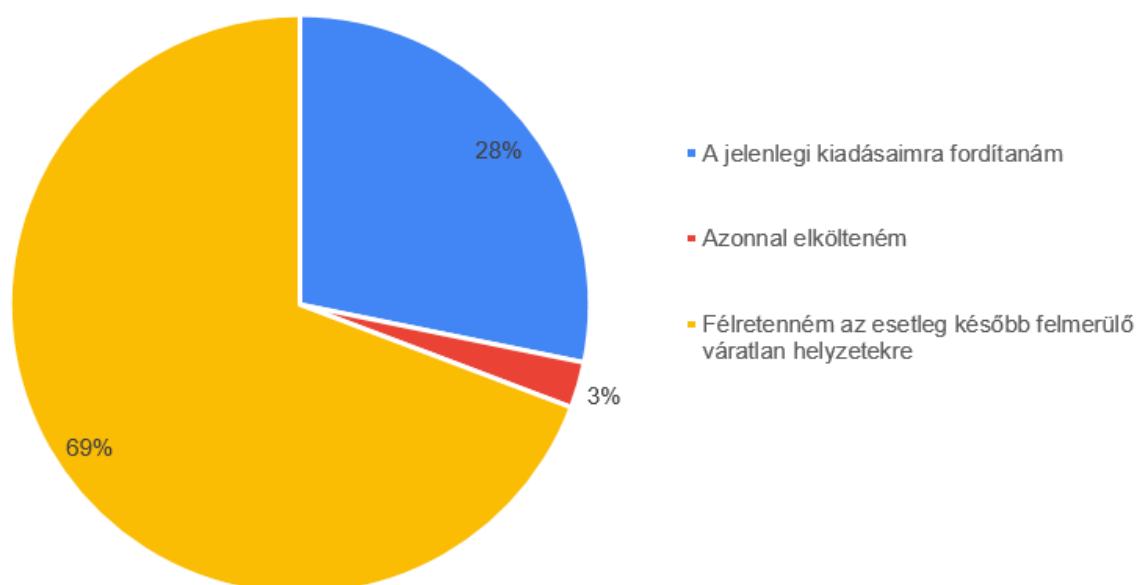
20. ábra: A megtakarítási hajlandóság visszatartó okai

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

Ebből kivehető, hogy jelentős részük az alacsony jövedelmi helyzetük miatt nem képes megtakarítani, és egyértelműen az is megállapítható, hogy jó részük az átlag alatti keresettel rendelkezik. Érdekesség, hogy a válaszadók között volt olyan egyén, aki a bizalomhiányra vezette vissza azt a tényt, hogy nem rendelkezik befektetésekkel, ebből arra lehet következtetni, hogy valószínűleg már volt része ezzel kapcsolatban valamilyen negatív élménye, így ez kihatott a jelenlegi-, és valószínűleg jövőbeni pénzügyi döntéseire is egyaránt.

Ezt követően a pénzügyi döntéseiknek minőségét kívántam tesztelni, így azt a kérdést kellett megválaszolniuk, ha egyszeri alaklommal hozzá jutnának egy kisebb összeghez, azzal kapcsolatosan hogyan járnának el. Az egyének döntéseit a 21. ábrán láthatóak.

Egyszeri nettó minimálbér (154.280Ft) juttatásában való részesedés felhasználásának megoszlása

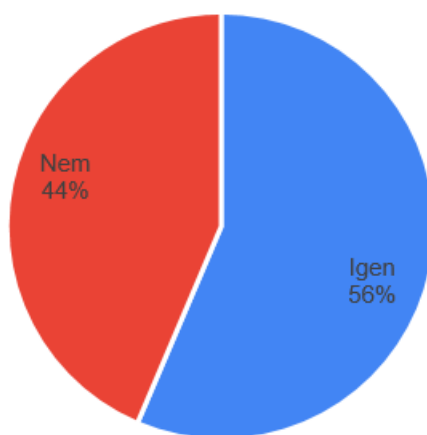
21. ábra: Egyszeri nettó minimálbér (154.280Ft) juttatásában való részesedés felhasználásának megoszlása

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

A megkérdezettek többsége, úgy gondolta, hogy félretenné az esetlegesen felmerülő későbbi kiadásokra, a válaszolók másodrésze pedig úgy gondolta, hogy jelenlegi kiadásukat fedeznék ebből az összegből, így ez arról árulkodik, hogy nagyon magas szintűek a költségei. A válaszadóknak csak nagyon kevés százaléka döntött úgy, hogy a kapott összeget azonnal elköltené, így elmondható, hogy ilyen szempontból az eredmények pozitívnak tekinthetők.

Végezetül utolsó kérdésem kizárólag azon egyénekre vonatkozóan, akiknek nincsenek megtakarításaik az volt, hogy terveznek e a jövőben félretenni, ezt mutatja be a 22. ábra.

Jövőbeli megtakarítási hajlandóság

22. ábra: Jövőbeli megtakarítási hajlandóság

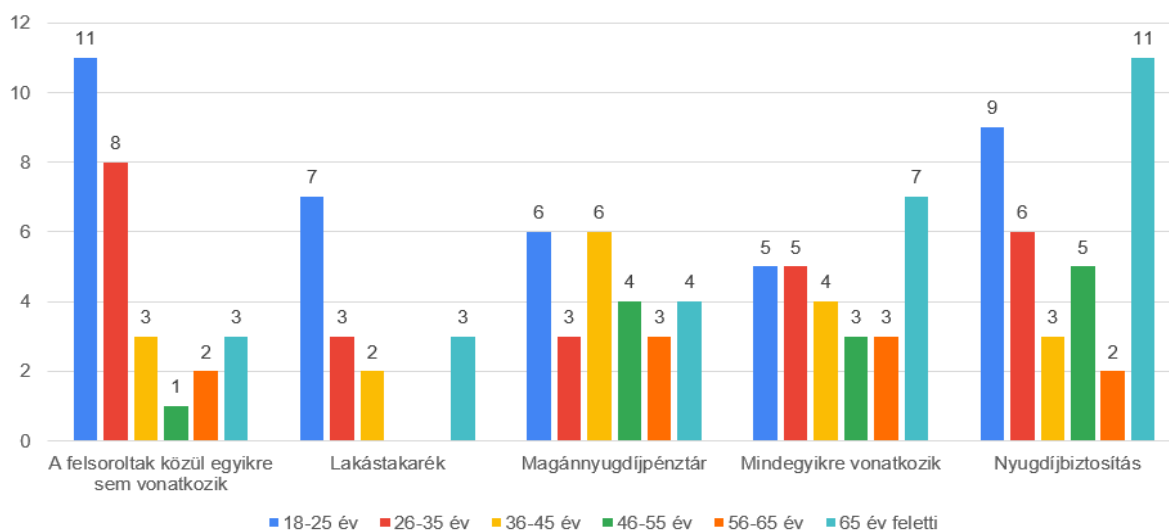
(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

Ebből megállapítható, hogy a válaszadók közel fele nem tervez megtakarítani a közel jövőben, ebből adódóan ez kifejezetten rossz eredménynek lehet tekinteni.

4.4 Az adórendszer és adókedvezmény

A nyugdíjcélú megtakarítások esetén az állam biztosítja, azt hogy a befizetett összegek után az Szja adókból visszatérítést kapjanak az egyének ilyen számláikra. A kérdezettektől ezért ezzel kapcsolatban, kértem, hogy válasszák ki a válasz lehetőségekből, hogy melyiket gondolnák helyesnek. A kapott válaszok a 23. ábrán tekinthetők meg.

Az adókedvezménnyel kapcsolatos válaszok megoszlása

23. ábra: Az adókedvezménnyel kapcsolatos válaszok megoszlása

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

A felelők nagyon kevés része tudta, kiválasztani a megfelelő választ, ennek megoszlást a 8. táblázat mutatja be.

8. táblázat: Az adókedvezménnyel kapcsolatos kérdésre adott válaszok megoszlása

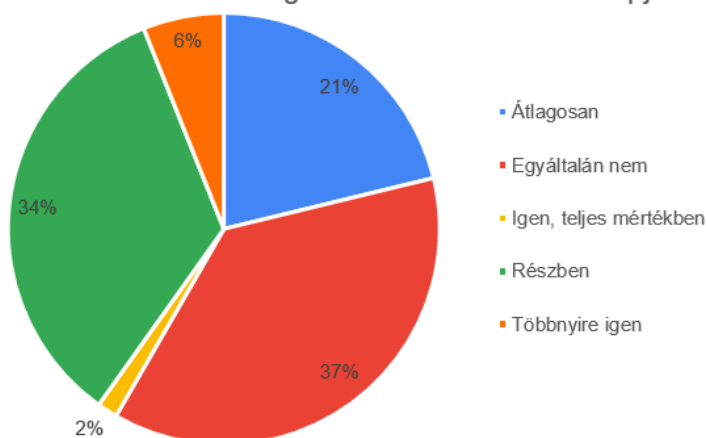
Korcsoportok	A helyes válaszok aránya	
18-25 év	24%	76%
26-35 év	24%	76%
36-45 év	17%	83%
46-55 év	38%	62%
56-65 év	20%	80%
65 év feletti	39%	61%
Összesen	27%	73%

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

A 8. táblázatban látható, hogy összesen 27% volt azoknak az aránya, akik a helyes megoldást választották. A korcsoportokon belül is nézve, a megfelelő válaszok aránya eléggé alacsony. A felelők esetén a nyugdíjbiztosítást követően, azt a lehetőséget választották, a legtöbben hogy mindegyikre vonatkoznak adókedvezmények.

A válaszadók adórendszerrel kapcsolatos véleményüket is kikértem, ezzel kapcsolatban két kérdést fogalmaztam meg feléjük. Az egyik az átlag alatti keresők adózásával kapcsolatos volt, az erre kapott válaszok az alábbi 24. ábrán láthatóak. Ezzel a témával kapcsolatban eléggé eltérő volt a véleményük a felelőknek. Összeségében két nagyobb csoportot lehet elkülöníteni, voltak, akik szerint egyáltalán nem támogatja az adórendszer a szűkösebb jövedelemmel rendelkezőket, a másik fele pedig azon a véleményen volt, hogy bizonyos mértékig igen.

Az átlag alatti fizetéssel rendelkezőket megfelelően támogatja-e az adórendszer a megkérdezettek válaszai alapján

24. ábra: Az átlag alatti fizetéssel rendelkezőket megfelelően támogatja-e az adórendszer a megkérdezettek válaszai alapján

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

Ezt követően fontosnak tartottam, azt is meghatározni, hogy mi az állaspontjuk azzal kapcsolatban, hogy a magasabb keresetűeknek nagyobb arányban kellene-e adózniuk. A válaszaik megoszlását egyaránt a 9. és a 10. táblázat is szemlélteti.

9. táblázat: A kapott válaszok megoszlása azzal kapcsolatban, hogy a magasabb jövedelemmel rendelkezőknek, több adót kellene-e fizetniük

Válasz	Igen	Nem	Nem tudom
Összesen	56%	29%	15%

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

A 9. táblázatból láthatóan a kérdezettek fele úgy határozott, hogy a magasabb jövedelműeknek több adót kellene megfizetniük, ennek okán, pedig azt szerettem volna megtudni, hogy az ő havi keresetük válaszaik alapján, hogyan oszlanak meg, ezt mutatja be a 10. táblázat.

10. táblázat: A magasabb jövedelemmel rendelkezők többlet adófizetésével kapcsolatos kérdésre kapott válasz, jövedelem szint szerinti megoszlása

Jövedelem	Igen	Nem	Nem tudom
0-150.000 Ft	64%	14%	21%
150.001 - 250.000 Ft	60%	14%	26%
250.001 - 350.000 Ft	53%	39%	8%
350.001 - 450.000 Ft	44%	38%	19%
450.001 Ft feletti	52%	38%	10%
Nem kívánom megadni	75%	25%	0%

(Forrás: kérdőív alapján, saját szerkesztés)

A 10. táblázatból látható, hogy az egyének fele, akik jelentősen magasabb havi keresetet tudhatnak magukénak, úgy találták, hogy valóban több adót kellene fizetniük. A válaszuknak két oka lehet, egyrészt, hogy nem a saját keresetük jutott eszükbe, mint magasabb jövedelem, ezt viszont nem tartanám valószínűnek, hogy nem lennének tisztában munkabérük átlag feletti értékéről, vagy a társadalmi felelősségvállalási tudatuk annyira erős, hogy képesek lennének elviselni e célból a többletadó fizetést. Arról, viszont itt sem szabad megfeledkezni, hogy voltak olyanok, akik nem tudtak a kérdésben egyértelműen állást foglalni, így valószínű ők más megoldást gondolnának elfogadhatónak ezzel kapcsolatban, de mivel érzékelik a probléma súlyosságát, ebből adódóan nem voltak képesek egyértelműen elutasítani ezt a választási lehetőséget.

5 Következtetések és javaslatok

A kérdőívet kitöltők válaszai alapján, nagyon sok információt sikerült gyűjteni azzal, kapcsolatban, hogy hogyan is alakulnak a lakossági befektetések és megtakarítások.

A pénzügyi tudatosság során láthatóvá vált, hogy azok, akik magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, jobban teljesítenek a pénzügyi ismeretek terén. A magasabb ismeretük abból származhat, hogy a felsőoktatásban már jellemzően megismerkednek alapvető fogalmakkal. Abban az esetben, ha az oktatás korai szakaszába bevezetnék a pénzügyi alapismereteket, az egyének, olyan információkhoz tudnának hozzáférni, amely képes lenne számukra megkönnyíteni a helyes döntések meghozatalát, ez által pedig kevésbé lennének sérülékenyek a gazdasági hatásokra. Ha viszont nincs meg a szükséges tudásuk, akkor olyan tapasztalatokat szereznek, amelyek negatív hatással lehetnek a további döntéseikre. Az oktatását azért gondolom kiemelten fontosnak, mert egyre több termék jelenik meg a piacon, ezzel párhuzamosan, viszont szemmel láthatóan nem fejlődnek az egyének pénzügyi ismeretei. A kutatásom eredményeiből az is kivehető, hogy a fiatalok sokkal szívesebben fektetnek be, olyan kockázatos eszközökbe, mint a kriptovaluták, amely nem jelent alapvetően problémát, viszont nyugdíjcélú megtakarításokkal szinte alig rendelkeztek, így fontosnak gondolnám azt, hogy kialakuljon egy olyan portfólió szemléletük, amely alapján nem csak a rövid távú, hanem a hosszú távú céljaikra is összpontosítanak. Ugyanis azt gondolom, azért nem rendelkeznek ilyen megtakarítással, mert túlságosan soknak érzékelik az addig levő időtávot, ez által pedig előtérbe kerülnek a rövid távú céljaik. Továbbá az is egy lehetséges nézőpont, hogy úgy vélik a jövőben, a mostani stratégiájukkal képesek lesznek azt az összeget biztosítani saját maguk számára, amire szükségük lesz a nyugdíjas éveik alatt. Az emberi természetből adódóan, hajlamosak vagyunk a jelenlegi szükségleteinkre koncentrálni. A hosszú távú megtakarításokhoz szükséges időintervallum, bizonytalanságot és türelmetlenséget eredményez, így elhalaszthatjuk az ilyen jellegű takarékoskodást.

A gyűjtött adatokból az is kiderült, hogy az állam által adott adójóváírásról a válaszadók több mint felének fogalma sem volt arról, hogy mire is vonatkozik kedvezmény, amiből le lehet vonni azt a következtetést, hogy egyszerűen nincsenek tisztában azzal, hogy ez a kedvezmény létezik. A megfelelő tájékozottság hiányát vélem ebből adódóan felfedezni, így ha az oktatásban szó esne az adózással kapcsolatos témákról, elősegíthetnék, hogy az ilyen jellegű megtakarítási formákkal többen is rendelkezzenek.

A pénzügyi döntések során a válaszokból kiderült, hogy a legtöbben kikérik a családtagjaik és a barátaik véleményét, amivel kapcsolatosan, viszont érdemes óvatossággal lenni, hiszen ezek a tanácsok mindig csak saját tapasztalatokra és ismeretekre épülnek. A kérdezettek ez mellett, viszont rendszeresen informálódnak szakcikkekből, banki vagy akár független tanácsadóktól is egyaránt. A felelők közül nagyon kevesen választották, az olyan médiaforrásokat, mint a TV vagy a rádió, ami pozitív tapasztalatnak mondható, hiszen elképzelhető, hogy hallanak hasznos információkat ezekből a forrásokból, viszont általánossága és felületesége miatt nem gondolom egy jó tájékoztatói formának az ilyen felületeket. A befektetési döntések meghozatala összetett folyamat, amely esetén a szakértői tanácsadást mindig előnyben kell részesíteni, hiszen ez segíthet a legoptimálisabb döntés meghozatalában.

A kockázatvállalási hajlandóság változása az életkor függvényében nem vezetett egyértelmű eredményre, hiszen kétségtelenül nem lehetett megállapítani, hogy ez a két tényező ellentétes kapcsolatban állna egymással. Az eredményeimet illetően így további kutatást javaslok a témával kapcsolatban, azt is vizsgálva, hogy az életük során milyen hatások érhettek az egyéneket, ebbe beleértve, pl. a 2008-as válságot vagy a világjárványt.

Az időzítést is fontosnak gondolom ezzel a témával való vizsgálódás során, hiszen a befektetők általában hajlamosabbak nagyobb kockázatot vállalni, a magasabb hozam reményében, olyan gazdasági környezetben, amely stabilitást mutat. A kérdéssel kapcsolatban nem elhanyagolható tény ugyanis a jelenlegi recessziótól való tartás, továbbá az ár színvonalának jelentős emelkedése.

A jelenlegi gazdasági helyzet a válaszadók megtakarításainak nagyrésztire hatással volt, és többségük, úgy tapasztalta, hogy csökkentek pénzügyi összegeik. Fontosnak gondolok arra is kitérni, hogy a kérdezettek jelentős része esetén az volt tapasztalható, hogy csak készpénzben vagy folyószámlán tartják megtakarításaikat, amely nyilván likviditási szempontból jónak is minősülhetne, főleg ha ezek hamarosan felhasználásra kerülnek, viszont, ha ez az eset nem áll fent, ilyen inflációs környezetben a pénzük jelentősen veszít az értékéből. A megtakarított összegeik, az abból adott válaszokból eredően, hogy meghatározó ideig tudnák a megélhetésüket biztosítani aggodalomra ad okot.

A felelők kisebb részénél állt fent az a tény, hogy nincsenek megtakarításaik, ez miatt azonban túlságosan ki vannak téve a gazdasági helyzet alakulásra, azaz sérülékenyebbek a különböző tényezők változásával szemben. A kutatásomból kiderült, hogy elsődlegesen a

magas kiadásai, másodlagosan, pedig az alacsony jövedelmükből adódóan nem képesek tartalékok képzésre. A válaszadók többsége, viszont úgy gondolom helyes döntést hozott a többletbevétel felhasználását illetően.

Saját véleményük szerint, a közel jövőben sem lesznek képesek megtakarítani, pedig minden rendszeresen félretett összeg, még abban az esetben is, ha az minimálisnak tekinthető, idővel felhalmozódhatna, így anyagilag biztonságot nyújtva a számukra. Az ő esetükben érdemes lehet esetlegesen munkahelyváltáson gondolkodni, vagy kiegészítő állásokat keresni. A pénzügyi tervezés is elősegítheti a tartalékok képzését számukra, a költségvetésük átnézése során, a kiadásai és bevételeik vizsgálatával, lehetséges, hogy tudnának, olyan tényezőket azonosítani, amivel ráfordításaik csökkenthetőek lennének.

Érdemesnek gondolnám azt is megvizsgálni, hogy kiadásai milyen tételekből tevődnek össze, milyen jellegű kötelezettségeket kell kifizetniük és azok, milyen arányban vannak a bevételeikkel. Ha a túlzott hitelfelvételből adódnak az egyének problémái, érdemes volna úgyszintén az előrelátás és tervezés, olyan esetleges nézőpontokkal kiegészítve, ha esetleg, elveszítik munkájukat, hogyan lennének képesek a továbbiakban fizetni kötelezettségeiket, úgy, hogy nem rendelkeznek tartalékokkal.

Mint látható volt az adórendszerrel kapcsolatosan az egyének többsége azon az állásponton volt, hogy nem érzik igazságosnak, továbbá hogy az átlag alatti jövedelemmel rendelkezőket kevésbé támogatja az adórendszer. Az adórendszer kérdésében nagyon nehéz állást foglalni, hiszen, ahogy fentebb is leírtam az Szja regresszív jellegéből adódóan hatással van az egyenlőtlenségek növekedéséhez, viszont ennek köszönhetően átláthatóbbá teszi a rendszert, megkönnyíti az adminisztratív munkákat és az adócsalások előfordulását is csökkenti. Az adórendszer fontos ismérve az igazságosság, ebben az esetben viszont nézőpont kérdése, hogy mit tekintünk annak, hiszen akinek több adót kellene befizetnie abból adódóan, hogy magasabb a havi jövedelmük az velük szemben lenne méltánytalan. A munkabérnek nagyságát annak nehézsége, hozzáadott értéke határozza meg. A szekunder információk alapján, láthatóvá vált, hogy a termelékenység szint hazánkban nem a megfelelő ütemben növekszik. Az egy főre jutó GDP emelkedésének oka, az infláció és foglalkoztatottak számának növekedéséből eredeztethető, nem abból a tényből, hogy a hozzá adott értéke növekedett volna. Az átlag alatti jövedelemmel rendelkezők kevesebb esélyük van a fejlődésre és az előre lépésre, támogatásuk a szociális mobilitás és a gazdasági növekedés elősegítése érdekében fontos. Az adórendszer igazságosabbá válásához, tehát úgy gondolom

szükséges lenne, hogy ne csak speciális esetekben legyen lehetőségük az egyéneknek adókedvezményekre, hanem ez mellett a minimálbérrel rendelkezők számára biztosítsák az adómentességet. Ezen felül hasznos lenne, ha a munkaerő-piaci és a képzési támogatások bővítésre kerülnének, ezzel jobbá téve az egyének élet körülményei.

Fontosnak gondolom megjegyezni, hogy az Áfa, úgyszintén egykulcsos adó, ebben az esetben viszont a termékek árának korlátozását semmiképpen sem gondolom helytálónak, hiszen ez az intézkedés a fogyasztók védelmének szempontjából monopolpiacon lenne megfelelő. Jelen esetben ez helyet inkább azt indítványoznám, hogy az Áfa tartalmát csökkentsék az alapvető élelmiszerek esetén, habár a kínálati oldalról ez azonnali áremelkedést váltana ki, viszont így a kereslet képes lenne nyomon követni a piaci változásokat, ezzel a döntéssel pedig akár az alacsonyabb színvonalon élő egyének helyzetét is lehetséges volna javítani.

6 Összefoglalás

A lakossági megtakarításoknak és befektetéseknek jelentős szerepük van a gazdaság eredményes működésében. Hosszú távon szerepe nem csak az egyének életében fontos, hiszen a befektetések lehetővé teszik a vállalkozások számára, hogy tevékenységük tervezhetőbbé és biztonságosabbá váljon, az államnak pedig megfelelő forrásokat képesek biztosítani a fejlesztések, és a hosszú távú stratégiák megvalósításához. A megtakarítások tehát nem csak a lakosság számára fontosak, hiszen a gazdaság fejlődését is elősegíti.

Dolgozatomban megállapítottam, hogy a fiatalnak tekinthető korosztály, nem gondolkozik annyira előre, hogy megtervezze nyugdíjas éveiket, így nem is veszik igénybe ezeket a szolgáltatásokat, ha esetleg befektetésre kerül a sor, sokkal szívesebben választják azokat a lehetőségeket, amelyeknek rövid időn belül lesznek eredményei. Ebből következik az, hogy nincs az egyénekben kialakulva az a portfólió szemlélet, hogy ne csak a rövid távú, hanem a hosszú távú céljaikra is képesek legyenek összpontosítani.

A vizsgálatomból az is kiderült, hogy az iskolai végzettség és a pénzügyi ismeretek között van kapcsolat, az ilyen jellegű kérdések esetén, ugyanis azok jobban teljesítettek, akik magasabb iskolai végzettséggel rendelkeztek. Az oktatásban, így kiemelten fontosnak gondolnám, hogy az ilyen témával foglalkozó órák bevezetésre kerüljenek, ezzel elősegítve az egyének helyes pénzügyi döntéseiknek meghozatalát és a hosszú távú tervezést, ide kiemelten értve a nyugdíjcélú megtakarítások fontosságát. A szekunder adatok alapján, ugyanis világosan látható, hogy a jelenlegi generációnak fel kell készülnie arra, hogy az állam nem lesz már képes biztosítani a megélhetésüket idősebb korukban. Az oktatásban az ilyen jellegű órák, azt gondolom azt is elősegítenék, hogy kevesebb olyan egyén legyen a társadalomban, aki nem képes tartalékokat képezni.

Az adórendszerrel kapcsolatos hatások elemzése során, arra a következtetésre jutottam, hogy az egyének nagyrésze nem érzi azt igazságosnak, a többségük, ugyanis úgy vélte, hogy a nagyobb jövedelemmel rendelkezőknek több adót kellene fizetniük. Az ilyen jellegű beavatkozás, viszont úgy gondolom, hogy a jobb anyagi körülményekkel rendelkezőkkel szemben lenne igazságtalan. Az adórendszer szempontjából a regresszív jellege az Szja adónak, könnyebbé teszi az adminisztrációt, egyszerűbb és átláthatóbb adózási rendszert tesz lehetővé, továbbá az esetleges adócsalásokat is képes visszaszorítani. Így javaslatom ezzel kapcsolatban az volt, hogy a 2010 előtti minimálbérre vonatkozó adómentesség kerüljön

visszaállításra. A másik jelentős állami bevételt biztosító ÁFA esetén, az alapvető élelmiszerek adótartalmának csökkentése, attól függetlenül, hogy ez a kínálati oldalon áremelkedéssel járna együtt, elősegíthetné a rosszabb körülmények között élőket, úgy, hogy a piaci változásokhoz képesek legyenek alkalmazkodni, szemben a meghatározott árszínvonalon tartott termékekkel. Az átlag alatti keresők számára a munkaerő piaci-, és a képzési támogatásokkal lehetőségük lenne javítani életkörülményeiken, ez által pedig nagyobb értéket tudnának teremteni a gazdaság számára.

A hipotéziseim vizsgálata során, kijelenthetővé vált, hogy a jelenlegi gazdasági környezet valóban csökkentette az egyének megtakarításának összegét, viszont másik hipotézisemet kénytelen voltam elvetni. A kapott eredményekből, ugyanis nem volt egyértelműen kijelenthető, hogy a kockázatvállalási hajlandóság és az életkor ellentétes kapcsolatban állna egymással, így ennek bizonyításához, további kutatásokra lenne szükség.

A szakdolgozatom első részében meghatároztam a legismertebb megtakarítási és befektetési formákat, azok legfontosabb tulajdonságait, ezt követően áttekintettem azokat a tényezőket, amelyek befolyásolhatják az egyének pénzügyi döntéseit, majd a gyűjtött adatok alapján kutatást végeztem a témával kapcsolatban.

Végül fontosnak tartom megjegyezni utolsó gondolatként, hogy az anyagi helyzet állandóan változik és az élet minden területén lényeges a folyamatos tanulás és alkalmazkodás. Az időben elkezdett megtakarítások és befektetések hosszú távon óriási előnyöket jelentenek, így mindenképp érdemes a lehető leghamarabb elkezdeni életünkben a pénzügyi tervezést.

7 Táblázatjegyzék

1. táblázat: Pénzügyi kultúra szintjének összehasonlítása.....	18
2. táblázat: Ausztria és Magyarország termelékenysége és egy főre jutó GDP-je az EU-s átlaghoz képest	26
3. táblázat: A kitöltők megoszlási aránya.....	33
4. táblázat: A pénzügyi ismeretek megoszlása korcsoportonként	40
5. táblázat: Varianciaanalízis.....	40
6. táblázat: Korrelációs vizsgálat négy változó alapján.....	41
7. táblázat: A kockázatvállalási hajlandóság és az életkor közötti összefüggés.....	41
8. táblázat: Az adókedvezménnyel kapcsolatos kérdésre adott válaszok megoszlása	45
9. táblázat: A kapott válaszok megoszlása azzal kapcsolatban, hogy a magasabb jövedelemmel rendelkezőknek, több adót kellene-e fizetniük	46
10. táblázat: A magasabb jövedelemmel rendelkezők többlet adófizetésével kapcsolatos kérdésre kapott válasz, jövedelem szint szerinti megoszlása	46

8 Ábrajegyzék

1. ábra: A legismertebb megtakarítások és befektetések	3
2. ábra: Állampapírok vételének alakulása 2023 első negyedévében	8
3. ábra: OTP részvény árfolyamának alakulása.....	9
4. ábra: CIG Pannónia (unit-linked)	11
5. ábra: Hálózatok típusai	12
6. ábra: A rendelkezésre álló megtakarítások bevétel kiesés esetén.....	18
7. ábra: Az EU demográfiai előrejelzése 2100-ra.....	23
8. ábra: Az egy főre jutó reál GDP alakulása 2000-es EU27 átlagához viszonyítva	24
9. ábra: A termelékenység alakulása 2005-2022 között az EU-s átlag százalékában	25
10. ábra: A reálkereset és az átlagbér alakulása (nettó).....	26
11. ábra: Adóvisszatérítés mértéke megtakarításonként.....	29
12. ábra: Megtakarítási célok megoszlása korcsoport szerint	34
13. ábra: Megtakarítási típusok megoszlásai korcsoportonként.....	35
14. ábra: Befektetési típusok megoszlásai korcsoportonként.....	35
15. ábra: A megtakarítási és befektetési lehetőségekről való tájékozódási formák megoszlásai korcsoportonként.....	36
16. ábra: A megtakarítások gyakorisága.....	37
17. ábra: A megkérdezettek megtakarításainak nagyságai az alapján, hogy mennyi ideig tudnák fedezni kiadásaikat, ha elveszítenék fő bevételi forrásukat.....	38
18. ábra: Az infláció hatásainak érzékelése főre lebontva.....	39
19. ábra: A gazdasági helyzet változásainak hatása a megtakarítási összegekre	39
20. ábra: A megtakarítási hajlandóság visszatartó okai.....	42
21. ábra: Egyszeri nettó minimálbér (154.280Ft) juttatásában való részesedés felhasználásának megoszlása.....	43
22. ábra: Jövőbeli megtakarítási hajlandóság	44
23. ábra: Az adókedvezménnyel kapcsolatos válaszok megoszlása.....	44
24. ábra: Az átlag alatti fizetéssel rendelkezőket megfelelően támogatja-e az adórendszer a megkérdezettek válaszai alapján	45

9 Források

Internetes források

1. BEFEKTETÉSEK KEZDŐKNEK (2021): A megtakarítások és a befektetések különbségei
<https://silvermoon.hu/befektetes-kezdoknek/alapfogalmak/a-megtakaritas-es-a-befektetes/>
Hozzáférés időpontja: 2023.01.10.
2. KSH (2020): Az eltartottsági ráták, öregedési index
https://www.ksh.hu/thm/2/indi2_1_2.html
Hozzáférés időpontja: 2023.01.10.
3. Nyugdíj Másképpen MNYP (2023)
<https://nyugdijmaskeppen.hu/magannyugdijpenztar-manyup/>
Hozzáférés időpontja 2023.01.10.
4. Nyugdíj Másképpen ÖNYEP (2023)
<https://nyugdijmaskeppen.hu/onkentes-nyugdijpenztar-hozamok/>
Hozzáférés időpontja 2023.01.10.
5. Nyugdíj Másképpen Nyugdíjbiztosítás (2023)
<https://nyugdijmaskeppen.hu/nyugdijbiztositas-kisokos/>
Hozzáférés időpontja 2023.01.10.
6. Nyugdíj Másképpen NYESZ (2023)
<https://nyugdijmaskeppen.hu/nyesz-vagy-nyugdijbiztositas/>
Hozzáférés időpontja 2023.01.10.
7. SZENDREI (2022)
<https://szendreiadam.hu/megtakaritas/onsegelyezo-es-egeszseg-penztar-osszehasonlitas/>
Hozzáférés időpontja 2023.1.15
8. MNB BANKBETÉTEK (2020)
<https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/befektetes-megtakaritas/megtakaritastipusok/klasszikus-lekotott-betet>
(Hozzáférés időpontja 2023.01.10.)

9. BANK 360 (2022)
<https://bank360.hu/blog/a-unit-linked-sztori-befektetes-eletbiztositas-mindketto-vagy-egyik-sem>
Hozzáférés időpontja 2023.01.11
10. CIG (2022)
[Pannonia_ajánlat-minta_P0151_165520738494121796-draft-1.pdf](#)
Hozzáférés időpontja: 2023.01.11
11. PÉNZÜGY (2023)
Hozzáférés időpontja 2023.01.11
<https://penzugyeinkrol.hu/befektetesek/ingatlanbefektetes/>
12. ÁKK (2023)
<https://www.akk.hu/akk-kiadvanyok/sajtokozlemenyek>
Hozzáférés időpontja 2023.01.11
13. PÉNZCENTRUM RÉSZVÉNYEK (2006)
<https://www.penzcentrum.hu/karrier/20060516/hogyan-mukodik-a-gazdasag-a-reszveny-1002039>
Hozzáférés időpontja 2023.01.11
14. NETFOLIO (2023)
Hozzáférés időpontja 2023.01.12
https://www.netfolio.hu/arfolyamok/reszveny/otp_77
15. OCIOGURU (2008)
<https://www.opcioguru.com/blog/opcios-kereskedes/146-t-story-23reszelreszaladtam-megis-mi-hatarozza-meg-a-reszveny-arat>
Hozzáférés időpontja 2023.01.12
16. TŐZSDEFÓRUM OTP (2022)
<https://tozsdeforum.hu/bet/blue-chip/4-ok-amiert-igy-all-az-otp/>
Hozzáférés időpontja 2023.01.12
17. PoS (2023)
Hozzáférés időpontja: 2023.01.20
<https://academy.binance.com/en/glossary/proof-of-stake>
18. OECD (2020)
Hozzáférés időpontja 2023.03.10.
<https://www.oecd.org/financial/education/oecd-infe-2020-international-survey-of-adult-financial-literacy.pdf>

19. EUROSTAT (2023))
Hozzáférés időpontja 2023.03.12.
<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/16310161/2-1m%C3%A1r7032023-AP-EN.pdf/abc8d4fa-c8d5-bc3e-8fd1-96bba16e1c8f>
20. ELEMZÉSKÖZPONT (2023)
Hozzáférés időpontja 2023.04.10.
<https://elemzeskozpont.hu/arstop-arsapka-milyen-hatasai-kovetkezhmenyei-lesznek>
21. KSH REÁLKERESÉSET (2022)
Hozzáférés időpontja 2023.04.10
https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0070.html
22. EURÓPA (2019)
Hozzáférés időpontja 2023.04.10
https://publications.europa.eu/resource/cellar/8ae71732-5944-11ea-8b81-01aa75ed71a1.0002.03/DOC_1
23. EUROSTAT GINI (2023)
Hozzáférés időpontja 2023.04.11
<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tessi190/default/tab>
24. OECD ADÓK (2022)
Hozzáférés időpontja 2023.04.11
<https://taxfoundation.org/publications/international-tax-competitiveness-index/#Index>
25. SZJA TÖRVÉNY (2023)
Hozzáférés időpontja 2023.04.11
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99500117.tv>
26. GRANTIS (2022)
Hozzáférés időpontja 2023.04.20
<https://grantis.hu/milyen-garanciak-vedik-a-nyugdijcelu-megtakaritasokat/>
27. AZ ÉLETCIKLUS PÉZÜGYEI (2010)
Hozzáférés időpontja: 2023.04.23
<https://www.mnb.hu/letoltes/fv-tanul-eletcikl.pdf>
28. EUROSTAT (2018)
Hozzáférés időpontja 2023.04.23
<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190710-1>

29. EUROSTAT GDP (2023)

Hozzáférés időpontja 2023.04.23

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_10/default/table

30. NÖVEKEDÉS (2023)

Hozzáférés időpontja 2023.04.23

<https://novekedes.hu/mag/mikor-es-miben-maradt-le-magyarorszag>

31. EUROSTAT TERM. (2023)

Hozzáférés időpontja 2023.04.23

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tesem160/default/table?lang=en>

Irodalomjegyzék

1. KONCZ és PÁNCZÉL (2021): KONCZ I. és PÁNCZÉL Á. (2021) Bevezetés a magyar társadalombiztosítási nyugellátások rendszerébe (17 p)
2. HOFFMAN és GELLÉRNÉ (2020): HOFFMAN I. és GELLÉRNÉ LUKÁCS É. (2020) Bevezetés a társadalombiztosítási és szociális jogba (166 p)
3. DEMETER (2015): DEMETER L. Pénzügytan alapjai (2015) Líceum Kiadó pp. 31-32
4. FAZEKASNÉ és PIVARCSI (2017): FAZEKASNÉ SZIKRA Á. és PIVARCSI Á. (2017) Az arany piac rövid áttekintése pp. (26-29)
5. MAGYAR et al. (2022): MAGYAR N.M., NÉMETH A., RUSZNÁK G., SIMON B., SZÜCS A. (2022. október) 30 Éves a befektetési alapok intézménye Magyarországon, Magyar Nemzeti Bank 1013 Budapest, Krisztina körút 55
ISBN 978-615-5318-59-7 (p 17)
6. ALEX DE VRIES et al (2022): VRIES D.A, GALLERSDÖRFER U., KLAAßEN L., STOLL C. (2022) Revisiting Bitcoin's Carbon Footprint
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.joule.2022.02.005> (p 2)
7. GYÖRFI et al (2019): GYÖRFI A. LÉDER A. PALUSKA F. PATAKI G. TRINH A. T.(2019) Kripto pénz ABC HVG kiadó Zrt. (pp: 54-90)
8. Dr. KOVÁCS et al (2015): Dr. KOVÁCS P. Dr. RÉVÉSZ B. ORSZÁG G. A pénzügyi kultúra és az attitűd mérése (p 1)
9. BÉRES (2013): BÉRES D.(2013) A pénzügyi kultúra- mi is ez valójában? Pénzügyi Szemle folyóirat (p 2)
10. KOVÁCS et al (2021): KOVÁCS P., KURUCZLEKI É., RÁCZ T. A., LIPTÁK L. (2021) Pénzügyi Szemle 2021/2. (pp 16-17; p 12)
DOI: https://doi.org/10.35551/PSZ_2021_2_1

11. MISZ és TÖMPE (2007): MISZ J. és TÖMPE F. Közgazdaságtan II (Makroökonómia) (2007) Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma (p 110; p54)
12. (KREKÓ et al. (2022)): KREKÓ J., ERŐS H., GRESKOVICS B., HAJNAL Á., LAWSON A., SCHALER Á., (2022) A magyar adórendszer újraelosztási hatásai (pp 2-3 p.28)
13. SZABÓ (2015): SZABÓ A. (2015) Befektetési portfólió optimalizáló eljárások vizsgálata (pp 13-14)
14. ALAN J. et al (2005): ALAN J. M., ALEX K., ZVI B. (2005) Befektetések Aula Kiadó (p 165)
15. PATAKI et al (2019): PATAKI L., BARANYI A., BARTÓK J., FÓRIÁNNÉ H. M., FÜR I., GÁL V. A., GULYÁS É., HEGEDŰS M., KÓMÁR A., KOVÁCS R., KOVÁCS T., MOIZS A., PARÁDI-DOLGOS A., SIPCZKI Z., SZARKA G., SZÓKA K., TATAY T., TÓTH G., VARGA J., VÉGH R. Pénzügyi intézményrendszer Magyarországon (2019) Soproni Egyetem kiadó
DOI 10.35511/978-963-334-336-4 (p 459; p 462)
16. HÜTTL (2017): HÜTTL A., (2017) A termelékenységszámítás néhány koncepcionális kérdése és statisztikai vonatkozása (p 2)
DOI: 10.20311/stat2017.06.hu0576
17. KUTI és SCHEPP (2020): KUTI M., SCHEPP Z. (2020) Az idősödő társadalom és a kockázati attitűd
DOI: https://doi.org/10.35551/PSZ_2020_4_1 (p 457; pp. 461-462)
18. MAKSZIM és NAGY (2018): MAKSZIM GY. és NAGY T. (2018) Statisztika I (Tudásfejlesztés és – hasznosítás a Nyíregyházi Egyetemen) (pp. 19-21)
19. DR. HABIL. CSISZÁRIK és DR. VARGA (2018): DR. HABIL. CSISZÁRIK Á. és DR. VARGA J. (2018) A felsőoktatásba belépő magyar fiatalok pénzügyi tudatosságának és pénzügyi szocializációjának vizsgálata (2018) (p54)
20. CSATH (2020): CSATH M. (2020) Magyarországot nem a közepes jövedelem, hanem a közepes fejlettségi csapda fenyegeti (2020) (p7)
DOI: 10.14267/RETP2022.01.09

10 Nyilatkozatok

KONZULTÁCIÓS NYILATKOZAT

Pap Mónika (hallgató Neptun azonosítója: F0TPP1) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfólió¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: 2023. év 04. hó 25. nap

Vanó Péter
Belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréseiről és eredetiségéről

A hallgató neve: Pap Mónika
A Hallgató Neptun kódja: F0TPP1
A dolgozat címe: A háztartások megtakarításai és befektetési lehetőségeinek vizsgálata Magyarországon
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: Befektetési, Pénzügyi és Számviteli Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: Gyöngyös, 2023.05.02.

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

11 Mellékletek

11.1 Kérdőív

A lakosság megtakarítási szokásai

Kedves Kitöltő!

Pap Mónika vagyok, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem végzős pénzügy és számvitel szakos hallgatója. A kérdőív kitöltésével szakdolgozatom sikerességéhez járul hozzá.

A válaszokat kizárólag kutatási céllal használom fel. A kérdőív kitöltése körülbelül 5-10 percet vesz igénybe, amely teljesen anonim és önkéntes alapon történik.

Köszönöm szépen előre, hogy hozzájárultak a szakdolgozat sikerességéhez!

Rendelkezik-e jelenleg megtakarításokkal/befektetésekkel?

☐ Igen

☐ Nem

Megtakarítások és befektetések

Leírás (nem kötelező)

Milyen célból takarít meg? *

- ☐ Vészhelyzetekre való felkészülés
- ☐ Gyermeknek vagy unokának
- ☐ Nyugdíjas évekre való felkészülés
- ☐ Valamilyen nagyobb kiadásra (pl. autóvásárlás, felújítás, nyaralás stb.)
- ☐ Ingatlanvásárlás
- ☐ Befektetési céllal
- ☐ Egyéb...

Milyen típusú megtakarításokat használ?

- ☐ Lekötött betét
- ☐ Deviza/Valuta
- ☐ Egészségpénztár
- ☐ Lakástakarék
- ☐ Nyugdíjcélú megtakarítások (pl. Önkéntes nyugdíjpénztár stb.)
- ☐ Csak készpénzben vagy folyószámlán tartom a megtakarításaim
- ☐ Befektetéseim vannak, nem megtakarításaim
- ☐ Egyéb...

Milyen típusú befektetéseket használ?

- ☐ Állampapírok
- ☐ Kötvények
- ☐ Részvények
- ☐ Befektetési alapok
- ☐ Kriptoaluták
- ☐ Befektetési arany
- ☐ Ingatlanbefektetés (ideértve annak kiadását vagy bérbeadását is)
- ☐ Befektetéssel kombinált biztosítások
- ☐ Egyiket sem, csak megtakarításokkal rendelkezem
- ☐ Egyéb...

Mennyire gondolja magát kockázat vállalónak befektetési és megtakarítási terén? *

	1	2	3	4	5	
Egyáltalán nem	☐	☐	☐	☐	☐	Kockázat vállaló vagyok

Hogyan tájékozódik a megtakarítási/befektetési lehetőségekről? *

- ☐ Barátoztól/Családtól
- ☐ Internetről (pl. szakkikkekben)
- ☐ Online fórumokról, blogokból
- ☐ TV-ből, rádióból
- ☐ Banki tanácsadótól
- ☐ Független pénzügyi tanácsadótól

Milyen gyakran szokott félretenni? *

- ☐ Havonta
- ☐ Negyedévente
- ☐ Évente
- ☐ Alkalmanként

Az elmúlt időszakban a gazdasági helyzet változásai miatt csökkentek a megtakarításai? *

- ☐ Igen, jelentősen csökkentek a megtakarításaim
- ☐ Kicsit csökkent a megtakarításaimnak az összege
- ☐ Nem csökkentek a megtakarításaim

Hány hónapig tudná fedezni a megélhetéséhez szükséges költségeit, ha elveszítené a fő bevételi forrását? *

- ☐ 1 hónapnál kevesebb
- ☐ 1 hónap
- ☐ 3 hónap
- ☐ 6 hónap, vagy annál több

Lakossági megtakarítási szokások

Leírás (nem kötelező)

Milyen okból kifolyólag nem rendelkezik megtakarítással? *

- ☐ Alacsony jövedelem
- ☐ Magas kiadások
- ☐ Hiányzó motiváció
- ☐ Egyéb...

A közel jövőben tervez megtakarítani? *

- ☐ Igen
- ☐ Nem

Mit tenne, ha havi rendszeres jövedelme mellett, egy egyszeri alkalommal, kiemelkedő munkahelyi teljesítménye miatt, év közben a nettó minimálbér összegének megfelelő (154.280-Ft) plusz juttatásban részesülne?

- ☐ Félretenném az esetleg később felmerülő váratlan helyzetekre
- ☐ A jelenlegi kiadásaimra fordítanám
- ☐ Azonnal elkölteném

Az alábbi felsorolásból kérem válassza ki azt a lehetőséget, amelyre adókedvezmény vonatkozik

*

- ☐ Lakástakarék
- ☐ Nyugdíjbiztosítás
- ☐ Magánnyugdíjpénztár
- ☐ Mindegyikre vonatkozik
- ☐ A felsoroltak közül egyikre sem vonatkozik

Mit értünk infláció alatt?

- ☐ Az árak csökkenését
- ☐ Az árak változását
- ☐ Az árak emelkedését
- ☐ Nem tudom

Szokott készíteni pénzügyi költségvetést? *

- ☐ Igen, rendszeresen
- ☐ Igen, de csak alkalmanként
- ☐ Nem, de tervezek készíteni
- ☐ Nem, nem tartom szükségesnek

Jövedelmet befolyásoló tényezők

Leírás (nem kötelező)

Mennyire érzi az infláció hatását a mindennapi életben?

	1	2	3	4	5	
Egyáltalán nem érzékelem	☐	☐	☐	☐	☐	Jelentősen érzékelem

Ön szerint a magasabb jövedelemmel rendelkezőknek nagyobb arányban kellene adót fizetniük?

*

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Nem tudom

...

Ön szerint az adórendszer megfelelően támogatja az átlag alatti jövedelemmel rendelkezőket?

	1	2	3	4	5	
Egyáltalán nem	☐	☐	☐	☐	☐	Igen, teljes mértékben

Mennyi a havi rendszeres jövedelme?

*

- ☐ 0-150.000 Ft
- ☐ 150.001 - 250.000 Ft
- ☐ 250.001 - 350.000 Ft
- ☐ 350.001 - 450.000 Ft
- ☐ 450.001 Ft feletti
- ☐ Nem kívánom megadni

Milyen iskolai végzettséggel rendelkezik? *

- ☐ MSc/PhD
- ☐ Egyetem/Főiskola
- ☐ Felsőoktatási szakképzés/ OKJ
- ☐ Érettségi
- ☐ Szakmunkás
- ☐ 8 általános vagy kevesebb

Melyik korcsoportba tartozik az alábbiak közül? *

- ☐ 18-25 év
- ☐ 26-35 év
- ☐ 36-45 év
- ☐ 46-55 év
- ☐ 56-65 év
- ☐ 65 év feletti

11.2 Bírálati lap

**MAGYAR AGRÁR- ÉS
ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM
SZAKDOLGOZAT/DIPLOMADOLGOZAT
BÍRÁLATI LAP**

A hallgató neve: Pap Mónika

A hallgató szakja: Pénzügy és számvitel

A szakdolgozat címe: A háztartások megtakarításai és befektetési lehetőségeinek vizsgálata Magyarországon

Értékelési szempont	Adható pontszám				Elért pontszám
	0	1-2	3-4	5	
1. A szakdolgozat szerkezeti felépítése, tartalmi tagolása, alaki megjelenése.	A dolgozat nem felel meg a MATE KRC szakdolgozati követelményeinek.	A követelményeknek lényegében megfelel, de nagyobb hiányosságokkal	A követelményeknek lényegében megfelel, kisebb hiányosságokkal.	Kifogástalan szerkezet, tartalmi tagolás, szép kivitel.	

Értékelési szempont	Adható pontszám				Elért pontszám
	0	1-2	3-4	5	
2. A szakdolgozat nyelvezete, stílusa.	Nyelvezete mondatszerkesztése erősen kifogásolható, durva helyesírási hibákat tartalmaz.	Nyelvezet, stílusa sok hiányossággal, kisebb helyesírási hibákat tartalmaz.	Nyelvezete megfelelő, kevés stílushibával.	Kifogástalan nyelvezet és stílus.	

Értékelési szempont	Adható pontszám				Elért pontszám
	0	1-2	3-4	5	

3. A témaválasztás aktualitása, illeszkedése a szak képzési céljához.	A vizsgált téma nem illeszkedik a szak képzési céljához.	A vizsgált téma kevésbé illeszkedik a szak képzési céljához.	A témaválasztás kapcsolódik a képzési célokhoz.	A dolgozat fontos szakmai kérdéssel foglalkozik, tartalmaz újszerű szempontokat.	
---	--	--	---	--	--

Értékelési szempont	Adható pontszám				Elért pontszám
	0	1-4	5-8	9-10	
4. A dolgozat szakirodalmi háttérének feltárása, szakszerűsége, a hivatkozások helyessége.	A szakirodalom nem releváns. A hivatkozások hiányoznak, vagy nem szakszerűek.	A szakirodalom feltárása szűk körű, csak tankönyvek, vagy jegyzetek anyagát tartalmazza. Hivatkozásai több helyen pontatlanok.	Legfontosabb hazai szakirodalmakat, korrekt hivatkozásokat tartalmaz a dolgozat. Az elmélet koherens, egységet alkot.	Legújabb széles körű hazai szakirodalom alapján íródott a dolgozat. Hivatkozások pontosak. Esetleg idegen nyelvű szakirodalom megjelenése.	

Értékelési szempont	Adható pontszám				Elért pontszám
	0	1-4	5-8	9-10	
5. A vizsgált probléma ismertetése, elemzése, összefüggések megfogalmazása.	Tisztázatlan, problémafelvetés, homályos célkitűzés.	A vizsgált problémát felszínesen, kevés és gyengén bizonyított összefüggésekkel prezentálja.	A problém a vizsgálata megfelelő mélységű. A dolgozat lényeges összefüggéseket jelenít meg.	A dolgozat a probléma vizsgálatát komplex módon mutatja be, az összefüggések széles körét feltárja.	

Értékelési szempont	Adható pontszám				Elért pontszám
	0	1-2	3-4	5	
6. Az alkalmazott vizsgálati módszerek	Vizsgálati módszer nélküli.	Egyszerű rutinvizsgálat.	Hagyományos elemi szintű elemzés.	Módszertanilag pontos, részletes.	

Értékelési szempont	Adható pontszám				Elért pontszám
	0	1-2	3-4	5	
7. A szakdolgozat összefoglalása.	Zavaros, leíró összefoglalás, tézisek nélkül.	Leíró jellegű összefoglalás, elnagyolt.	Világos tagolt összefoglalás, korrekt.	Kifogástalan, lényegre törő, továbbtervező.	

Értékelési szempont	Adható pontszám				Elért pontszám
	0	1-2	3-4	5	
8. Összbenyomás, konzulens/opponens véleménye	A dolgozat szakmailag nem releváns, tartalmi formai követelményeknek nem felel meg.	A dolgozat szakmailag kevésbé releváns, tartalmi formai követelményeknek megfelel.	A dolgozat korrekt szakmai és módszertani felkészültséget tükröz.	A dolgozat kiváló szakmai felkészültséget tükröz.	

Összes pontszám:	
------------------	--

A dolgozat rövid szöveges értékelése:

Javasolt érdemjegy megállapítása:

A szakdolgozat javasolt érdemjegye az **összesített pontszám** alapján:

Elégtelen:	8-25 pont
Elégséges:	26-32 pont
Közepes:	33-38 pont
Jó:	39-44 pont
Jeles:	45-50 pont

A hallgató által megválaszolandó kérdések:

1.

2. A szakdolgozat értékelése: betűvel:
számmal:

Kelt:....., év hó nap.

aláírás